



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

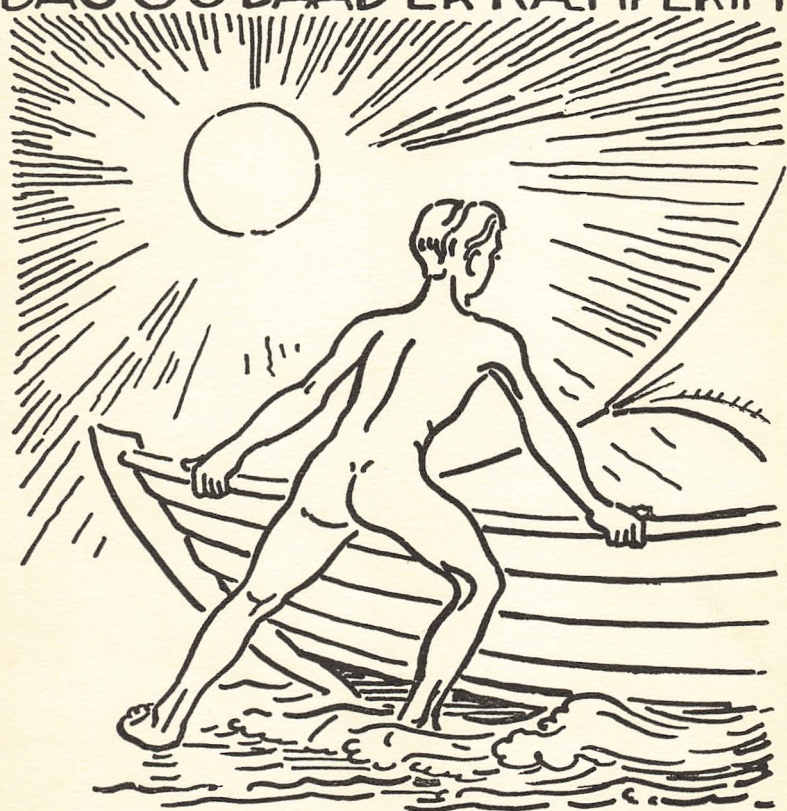
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

#

12

# GLAMSBIERG FRI-OG EFTERSKOLES AARSSKRIFT

DAG OG DAED ER KÆMPERIM



UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1 9 5 3

GLAMSBJERG FRI- OG EFTERSKOLES

# ÅRSSKRIFT

*Dag og dåd er kæmperim*

---

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1953

Andelsbogtrykkeriet i Odense

## INDHOLD

Gunnar Olsen: Vi bygger skole .....	5
Ellen Poulsen: Brockhall — et mentalt hospital i England ..	13
R. Bjørgmose og G. Planck: En fynsk maler .....	20
Gunnar Olsen: Et ti-årsminde .....	27
Niels Klottrup: Lejrskolen 1953 .....	34
Gunnar Olsen: Bygmesteren .....	38
H. Nymann Andersen: Kære elever — kendte og ukendte ..	41
Åse Kruse: Tyrefægtninger, guitarmusik, sorte zigøjnere, romantik .....	46
Nyt om gamle elever .....	52
Marie Olsen: Fra november til november .....	54
Efterskoleelever vinteren 1952—53 .....	64
Eksamensholdet 1953 .....	65
Regnskab for året 1952—53 .....	68
Bestyrelsen for elevforeningen .....	70

## Vi bygger skole.

Det sidste nummer af det blad »Glamhullet«, som sidste vinter var midtpunktet i skolens litterære liv, indeholdt en fantasi om forholdene på Glamsbjerg friskole 50 år frem i tiden. Med bidsk ironi siger det, at forstanderen nu venter byggetilladelse en af de allernærmeste dage — en bemærkning, der kun forstås af dem, der på nærmeste hold har fulgt byggesagens udvikling og utallige gange hørt ordene: »Til næste år kan vi sikkert o. s. v.«

Men nu blev det altså alligevel alvor ca. 49<sup>1</sup>/<sub>2</sub> år før, det efter »Glamhullet«s mening skulle være sket. Vi har virkelig fået byggetilladelse, fået vore planer og tegninger godkendt, fået bevilget lån, ja endda forskudsudbetaling, og når dette årsskrift er skolens mange venner i hænde, er den nye bygning forlængst under tag, både den og den gamle bygning opvarmet af nye, moderne oliefyr, og første etape af byggeriet således ved at være gennemført.

En af mine gode venner sagde engang til mig: »Du kan godt give dig til at bygge; men du må være klar over, at det koster dig mindst ti år af dit liv«. Han talte af bitter erfaring, tænkte tilbage på de mange spekulationer, diskussioner, ærgrelser, skuffelser, sammenstød, uvenskaber, irritationer og andet lignende, som gennemførelsen af et sådant byggeri fører med sig. Når bygningen er rejst, tænker man på Churchills ord om »blod, sved og tårer«.

På forhånd mente jeg, han overdrev; men efterhånden som arbejdet er skredet frem, har jeg måttet sande hans ord. Alene vejen fra de mere vage ønsker over planer til

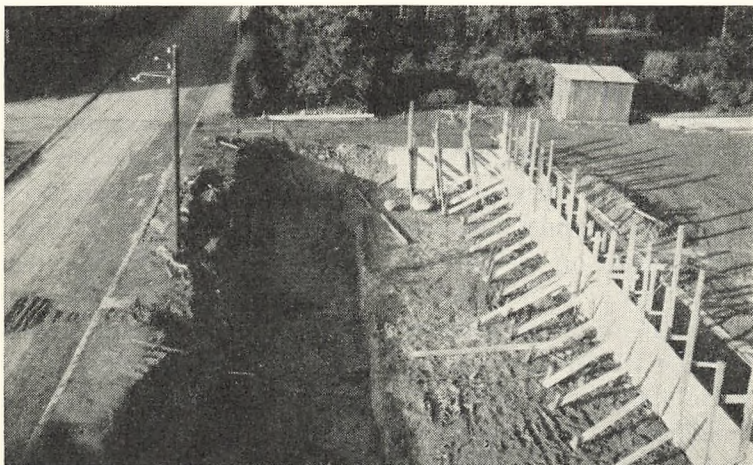




Udgravningen begyndte med maskinkraft.

de fuldbyrdede kendsgerninger er et så omfangsrigt kapitel, at årsskriftets rammer ville sprænges, dersom alt skulle berettes. Utallige har planerne været, de forskellige tegningers tal er legio, de fleste med den ubehagelige fejl, at de ville blive alt for kostbare at bringe til udførelse. Usikkerhed overfor mulighederne har ført til, at »byggesagen« er behandlet på alle skolens generalforsamlinger i de sidste otte år.

Modløshed og optimisme har vekslet som i nogen manio-depressiv psykose; i årevis har jeg været mere langhåret, end moden foreskrev, blot fordi jeg vidste, at min frisør først af alt ville komme med en venlig forespørgsel til, hvordan det gik med byggeriet — og det var jo altså det, det slet ikke gik med. Nu er der ingen mere, der spørger, for nu kan alle se, at det går — og går godt. Men for at gøre historien rimelig kort, vil vi holde os til resultaterne af de mange forudgående drøftelser. Vi vil holde os til den kendsgerning, at vi virkelig fik byggetilladelsen, skønt det i sig selv er en artig historie, hvorledes vi fik den. Dog må jeg måske tilføje, at der er mænd, som skolen skylder



Nybygningen ligger langs skolevej.

stor tak for beredvillig handlekraft, det, som altid er forudsætning for, at noget sker. Det er godt at vide, hvor kilerne sidder; men der må også drives på dem, om noget skal ske, der må vilje til, handlekraft til; sådan noget hænger ikke på træerne i vore dage, hvor det er nok så almindeligt at hyppe sine egne kartofler. Og så må der føjes til, at da det endelig gik løs, var skolens bestyrelse så enig og derfor så beslutningsdygtig som ingensinde før.

Overgangen til selvejende institution sikrede skolens fremtid som friskole og efterskole sådan, at de mænd, der gennemførte dette, engang i skolens historie må nævnes side om side med dem, der oprettede den. Jeg tror, at det er det betydningsfuldeste træk i skolens historie siden dens oprettelse. Det er måske ikke gået op for alle, hvad overgangen til selvejende institution betyder. Derfor nævner jeg det her og vil gerne udtrykke det som min opfattelse: Den selvejende institution er intet mindre end *den ydre garanti* for, at friskolen i Glamsbjerg vil fortsætte, så længe der i menneskers hjerter lever en tro på, at børnene tilhører forældrene, der bør bestemme, hvordan deres

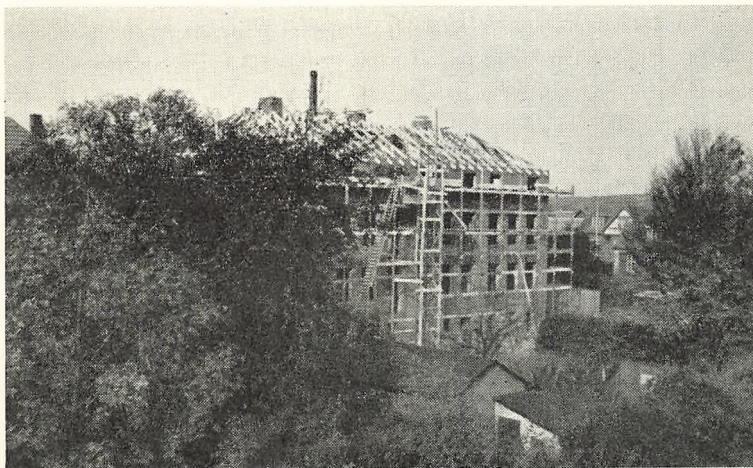


børn skal undervises og opdrages, en tro på, at fællesskabet mellem hjem og skole er forudsætning for barnets lykkelige udvikling.

Men det var selve bygningerne, vi skulle se nærmere på. Det bliver en omfattende historie. Siden midt i maj er der slidt fra morgen til aften af de mange håndværkere. Dengang begyndte udgravningerne, der delvis foregik ved maskinkraft og forvandlede skolens dejlige have med den store plæne til det, der i botanikkens sprog hedder en ruderatplads. Nybygningen anbringes langs Skolevej mellem den gamle bygning og fru Skrivers æresbolig. Den er 27 m lang og 10 m bred, altså 25 pct. bredere end den gamle skole, og så er den opført med høj kælder og derved tre etager, så høj bliver den også; men i vejret måtte vi, fordi den grund, vi har til rådighed, er så begrænset. I kælderen er anbragt et vældigt fyrrum, hvor to nye kedler med oliefyr er anbragt. En 18 m<sup>2</sup> kedel, der skal opvarme de gamle bygninger og fru Skrivers hus, og en 12 m<sup>2</sup> kedel til den nye bygning. I jorden mellem bygningerne nedgraves en 8000 liters olietank. Derfra pumpes olien ind i en dagtank ved kedlerne, hvor den forvarmes. Det hele er »full-automatic«; vi lever i teknikkens tidsalder og har fundet det rigtigst at drage nytte heraf. Et tryk på en knap er tilstrækkeligt til at sikre opvarmningen af de mange rum — ca. 70 — som herefter skal opvarmes. De øvrige kælderrum indrettes til vaskekælder, cyklestald med plads til vel 100 cykler, samt drenge- og pigetoiletter.

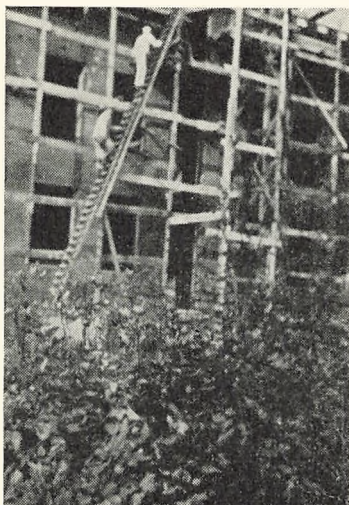
Bygningen ligger således, at alle klasseværelser vender mod syd-øst, og på denne side af bygningen er også indgangen, hvor en bred trappe fører op til stueetagen og derfra fortsætter op til 1. og 2. sal. I stueetagen findes tre store klasseværelser, pedelbolig og materialerum, samlet en gang i hele skolens længde. 1. sal er indrettet som stueetagen, blot er her i stedet for pedelbolig anbragt et dejligt stort og lyst lærerværelse.

Endelig rummer 2. sal foruden en lærerbolig 10 elev-



Der er ikke meget tilbage af haven.

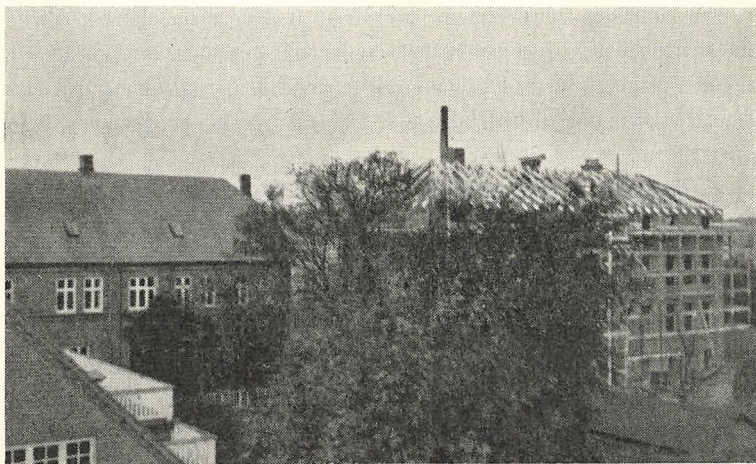
værelser samt baderum og toiletter. Når dertil kommer store, moderne vinduer, lyse festlige farver samt inventar og en tidssvarende gulvbeklædning (plastic?), vil det hele fremtræde som et vidnesbyrd om, hvad vor tid formår på skolebyggeriets område. — Dertil kommer, at det gamle skal delvis ombygges. I skolens ældste bygning indrettes efterskolelokale, den nuværende 1. real nedlægges og sammenbygges med gangen foran gymnastiksalen til vestibule; ved gymnastiksalens anden ende bygges omklædnings- og baderum, sløjdsalen udvides og får eget materialerum, efterskolelokalet indrettes til spisestue, og den nuværende spisestue i kælderen indrettes til skolekøkken. Når alt dette er gennemført, råder skolen over 13 undervisningslokaler, og der vil være plads til 50—60 boende elever. Hvad det koster? — Ja, foreløbig er udgifterne beregnet til 459.000 kr., altså tæt op mod den halve million. Der er grund til at tro, at beregningerne holder stik. Men det er jo også mange penge — hvordan får vi nogensinde dem betalt? Det er en trøst, at det hverken skal ske i løbet af fem eller ti år. Naturligvis er der opstillet beregninger over



Både stiger og elevator er i brug.

skolens økonomi under de nye forhold, beregninger, der viser, at det faktisk vil kunne lade sig gøre at få det til at gå rundt. Ganske vist må der regnes med en nogenlunde fyldt skole, elever skal der til; derfor vil det være af endnu større vigtighed end før, at gamle elever står sammen om deres skole, at de sender os nye elever. Alle de mange annoncer betyder kun lidt i sammenligning med det, at gamle elever anbefaler deres skole. Når jeg år efter år spørger elever på efterskole og eksamenskursus, hvordan de kom i tanke om at tage til Glamsbjerg, er det almindelige svar: Jeg kender den eller den, der var her i fjor, for 2 år siden, eller måske endnu længere tilbage i tiden. Sådan er den solideste basis for en skoles arbejde, og i fortrøstning om, at alle gamle elever også i kommende år vil støtte os på denne måde, tager vi de økonomiske byrder på os med godt mod. Det er rart at tænke på, at de ydre rammer nu kommer i orden. Tit har det pint os, at vi måtte byde vore elever alt for trange omgivelser. Knud Kristensen lancerede for et par år siden udtrykket: »Sid din ven nær, men sid ikke låret af ham«. Efter dette





Sådan ligger det nye i forhold til det gamle.

skulle der overhovedet ikke være lår tilbage, når skoletiden i Glamsbjerg var overstået. Nu bliver det muligt at komme herfra med lemmerne i behold. Der bliver lyse, luftige klasseværelser, der bliver brede gange med god plads til overtøjet, der bliver gode badeforhold med varmt og koldt styrtebad efter hver gymnastiktime. Opvarmnings- og belysningsforhold bliver tip-top — jo, det er ikke sært, at vi glæder os. Og dobbelt glædeligt bliver det efter alle disse trængselsår, hvor lærerne i klasserne ikke har kunnet bane sig vej ned mellem bordene uden at risikere at falde over elevernes tasker. Underligt, at skolens Falck-abonnement ikke har været mere udnyttet, end tilfældet er.

Skolens have bliver altså nu omdannet til legeplads, for det er meningen, at børneskolen flytter over i nybygningen, medens de ældre bygninger gennem ombygninger indrettes til efterskole og eksamenskursus. Af haven håber vi at kunne bevare det store staudebed med stensætningen, og den store bøgehæk skal også blive stående. Foran den vil vi så indrette fast friluftscene, så vi ved kommende elevmøder kan få nogle dejlige timer sammen der.

På pladsen, der ligger på den anden side af Skolevej, er mulden fra haven bragt over, så den nu er hævet op i plan med vejen. Den vil blive helt indhegnet og gjort i stand som håndboldbane — så har vi et dejligt sted til sport tæt ved skolen.

Under en af de mange forhandlinger, der af forældre-kredsen er ført om gennemførelsen af dette byggeri, blev der af skolens nuværende formand givet udtryk for, at rammerne trods alt ikke var det væsentlige ved en skole. Det afgørende var, hvad der foregik inden for disse rammer. Der kan udmærket undervises — og undervises godt — i beskedne omgivelser. Det er vigtigt for os ikke at glemme dette forhold. Selv om rammerne nu bliver ført à jour, vil det stadigvæk blive hovedsagen, hvad der sker i skolens daglige liv. Der kunne være højt til loftet i de gamle stuer, når den rigtige mand førte ordet, det ved vi. Vi er heller ikke ukendte med, at tit banker ædelt hjerte under pjaltet kappe. Men netop derfor *kan* de nye rammer blive os en yderligere spore. Det er ingen hovedpude, hvorpå der fra nu af kan soves sødeligt, tværtimod er det en forpligtelse mere og en undskyldning mindre. Det kan nok give stof til eftertanke. Når jeg i de gamle omgivelser morgen efter morgen har set børnene komme glade og tilfredse i skole, ja undertiden hygge sig netop i de små forhold, så må jeg sige til mig selv: alt det nye og store mægter du jo slet ikke selv at fylde ud. Du må have eleverne med dig; dem er det, der bringer livet, deres glade og forventningsfulde øjne, der skal lyse op og skabe højtid. Sker det, vil det vel også hælde, at i det nye »den signede dag med fryd vi ser«.

*Gunnar Olsen.*



## Brockhall — et mentalt hospital i England.

Jeg ankom til Brockhall Hospital sent om aftenen ved halv-tolv-tiden, og alt syntes så stort, mørkt og truende; måske fordi jeg vidste, at det var et hospital for åndssvage, og jeg havde en forestilling om, at disse var livsfarlige. — Jeg fik anvist et værelse med en dejlig stor seng og faldt i søvn, så snart jeg var kravlet ned under tæpperne, dødt-ræt, som jeg var, efter den lange rejse.

Næste morgen blev jeg vækket et kvarter over seks. — Jeg skulle ned på oversygeplejerskens kontor og skrives ind, have nøgler til afdelingerne og til mit værelse og desuden have uniform udleveret. — Jeg var forfærdelig nervøs, da jeg var på vej til en af afdelingerne sammen med en anden dansk plejerske, der havde været der i 3 måneder.

Den første dag var forfærdelig. Jeg betragtede patienterne som vilde og ventede hvert øjeblik, at de ville kaste sig over mig og fortære mig med velbehag. Men efter en uges forløb var jeg kommet til at kende de enkelte personer, og det hjalp mig meget. — Men jeg må hellere give en lille oversigt over, hvordan hospitalet er bygget op.

Der er 23 kvindeafdelinger, og hver afdeling har et navn, et blomsternavn. Af mandsafdelingerne er der knap så mange, ca. 20, tror jeg, og disse afdelinger har navne efter træer. Navnene går i alfabetisk rækkefølge, og afdelingerne ligger i alfabetisk rækkefølge, så når man kender systemet, er det den letteste sag af verden at finde de forskellige afdelinger.

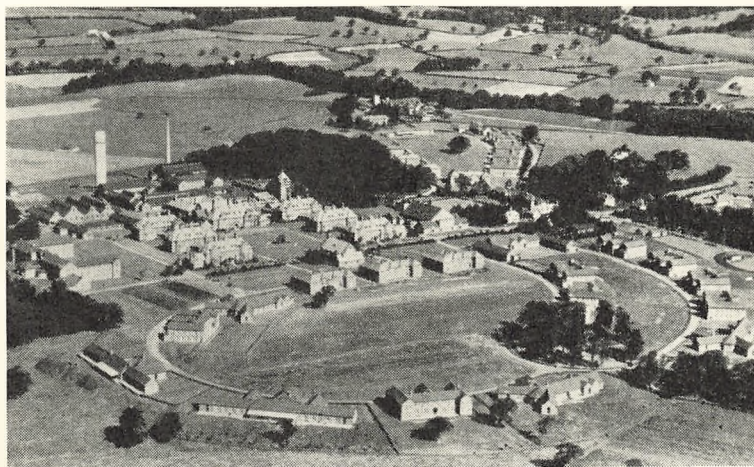
Patienterne er opdelt i 2 grupper: krøblinge og velskabte

mennesker, og inden for disse to grupper skelner man igen mellem high-grade og low-grade. High-grade vil sige patienter med ret gode åndsevner, og low-grade: med meget svage åndsevner. — Patienterne er fordelt således, at den samme type så vidt muligt har hjemme på samme afdeling. Hver afdeling har sin bestemte plejerske, men desuden er der en del plejersker, der bliver flyttet rundt til de forskellige steder, hvor man behøver dem, og sådan var det for mig i begyndelsen. — Efter en 3 ugers tid blev jeg dog stationeret på samme afdeling, som den anden danske nurse var på, og der er jeg stadig.

Afdelingen hedder »Iris House«, og patienterne er et mellemstadium mellem high- og low-grade. — De er i alderen fra 19 helt op til 60 år, men de har alle tilfælles, at deres opførsel minder om børns. De er henrykte, hvis man forærer dem et billigt smykke eller metalspænde, bare det er noget, der funkler og har rigtig mange strålende farver. — De fleste af dem kan hverken skrive eller læse, så vi plejersker har gerne travlt om lørdagen med at skrive til deres forældre eller mennesker, der tager sig af dem. Jeg tror ikke, at ret mange af dem virkelig savner deres pårørende; men de er meget beregnende, for hvis vi skulle rette os efter, hvad de beder os om at skrive, ville det ikke blive andet end: »Skaf mig den ting, og send mig det, o. s. v.«

Hver lørdag og onsdag er det besøgsdag for patienterne, og de venter alle spændt på, om der skulle blive sendt bud efter dem nede fra besøgs-afdelingen. De ved nemlig, at de altid får en masse chokolade, frugt og andre gaver fra de besøgende. Somme tider kommer de slæbende på så meget, at de næsten ikke kan gå.

Men de får naturligvis ikke lov til selv at bestemme, hvornår det skal spises eller bruges. — Søster, den overordnede på afdelingen, putter det ind i deres specielle rum, og de får så en lille smule af det til deres »five o'clock« te eller til deres souper kl. 19.



Brockhall, Langho, Nr. Blackburn.

En almindelig dag på »Iris«-afdelingen går på denne måde:

Plejerskerne skal være på arbejde kl. 7,30, og inden den tid har patienterne fået deres morgenmad. Vi tager så ud af bordet for dem, hænger rene håndklæder op over hele afdelingen, vasker patienterne og børster deres tænder, ser efter om deres klæder er rene, kæmmer deres hår og giver dem frakker på, så at de kan blive taget til »arbejde«. Alle de low-grade patienter har arbejde på et sted, som vi kalder systuen. De fleste af dem bestiller ingen ting derinde, andre syr hagesmække, og meget få, de mest high-grade, laver kamintæpper til afdelingerne med en særlig slags nål. Efter at de fleste af patienterne er kommet derned, bliver rengøringspigerne, cleanerne, hentet. Det er meget high-grade piger, der enten har stjålet eller vist sig umoraliske på anden måde; de har ligesom plejerskerne deres bestemte afdelinger, hvor de gør rent. »Iris House« er en meget let afdeling for cleanerne, men på krøbblinge-afdelingen hjælper de plejerskerne med at fodre patienterne, løfte dem, vaske dem og klæde dem af og på. Det er nemlig

meget slemme tilfælde af invaliditet, der findes her på hospitalet.

En af cleanerne på »Iris« har det job at »gå ærinde« med »last nurse« (i dette tilfælde mig selv), og det sker gerne efter, at alt det snavsede tøj, lagener og andet er blevet talt og sendt til vaskeriet. Ærindet består i at gå efter rapport-bogen nede på kontoret, gå til hospitalets butikker efter køkkensager eller gardiner eller patient-sko, der er blevet repareret, og en hel masse forskellige ting, som det vil tage alt for lang tid at remse op. Når vi kommer tilbage til afdelingen, er klokken gerne 9,30, og resten af tiden til klokken halvtolv går med at rede senge og støve af i sovesalene. Vi har dog et lille pusterum klokken 10, hvor vi får vores frokost.

Klokken 11,30 går vi igen ned til systuen og henter »børnene«, som vi kalder patienterne. De får deres middag klokken 12, og klokken 12,30 har vi middag; een times frihed, så begynder arbejdet igen. Eftermiddagen går med vinduespuddning, reparation af patienternes tøj, råben og skrigen til patienterne om at være lidt stille og ikke slås. Klokken 16,30 er det tetid for plejerskerne (patienterne har deres klokken 16). Vi kan lige nå at gå til messerummet og få vores måltid, for vi har kun en halv time her om eftermiddagen. Fra klokken 17 til klokken 20 er der meget at lave på afdelingen. Nogle af patienterne stinker så forfærdeligt, at vi er nødt til at vaske dem hver dag, og det foregår gerne fra klokken 17 til klokken 19. Derefter får de souper: kakao og brød, og bliver puttet i seng med meget besvær. De vil nemlig så gerne drille, så vi må gerne fare rundt efter dem og klæde dem af og somme tider sætte os på dem, før de vil falde til ro.

Når klokken er 20, er dagen slut; men så er vi også gerne forfærdelig trætte og længes kun efter lidt hvile.

Forholdene for plejerskerne er ualmindelig gode her i Brockhall. Vi arbejder kun 2 dage og har fri den tredie, men det er slet ikke for tit at have fri. Arbejdet udøver et stort





En af de danske plejersker, Ulla Jørgensen, med Iris House-patienter.

nervepres på os, og også det legemlige arbejde er anstrengende. Hver 6. uge har vi fri 2 dage i træk og 2 gange om måneden fri fra klokken 15. — Plejerskernes hjem ligger lidt til side for afdelingerne. Vi har centralvarme og varmt og koldt vand på værelserne. For hver 20 værelser er der et bad, og der er specielt værelse til hårvask. Der findes strygestue og tørrestue og værelse med symaskine her i hostel (plejerskernes hjem), og vi har en dejlig stor dagligstue med lænestole, sofaer, åben pejs, radiogrammofon og klaver, som vi til enhver tid kan benytte. Desuden findes der et særligt værelse med television (også med åben kamin), så vi behøver ikke at gå langt efter fornøjelser. Hver fredag aften fra klokken 17 er der biograf for patienterne, og de kommer fra alle afdelingerne (både mands- og kvindeafdelingerne) med en plejerske fra hvert House til at holde opsyn. Hvis man har fri fredag, kan man gå i biografen, og det koster ikke en skilling, så vi bruger ikke mange penge til forlystelser.

De mandlige og kvindelige plejere er lige så skarpt adskilt som de mandlige og kvindelige patienter. Der findes



dog 3 værelser, hvor mænd og kvinder må snakke sammen, messe-rummet, common-rummet og billard-rummet. I commonrummet findes der foruden radio også bordtennis, så der er mange slags lidsfordriv for plejerne.

For de high-grade patienter er der dans hver tirsdag aften fra klokken 18 til 19,30, men de er naturligvis under meget skarpt opsyn. Midt på gulvet står en mandlig og kvindelig plejer, og rundt langs væggene står plejere og plejersker og holder øje med, at den samme patient ikke danser mere end tre gange med en anden. Men ikke alene patienterne er under stadigt opsyn, både udenfor og på afdelingerne, også plejerskerne bliver der holdt øje med. Der er særlige kvinder, der går rundt hele dagen på alle afdelingerne, og vi ved aldrig, hvilken vej eller hvad tid de kommer, så de skulle have en chance for at opdage, hvis patienterne bliver behandlet dårligt, hvad jeg nu ikke tror, de gør på nogen som helst af afdelingerne.

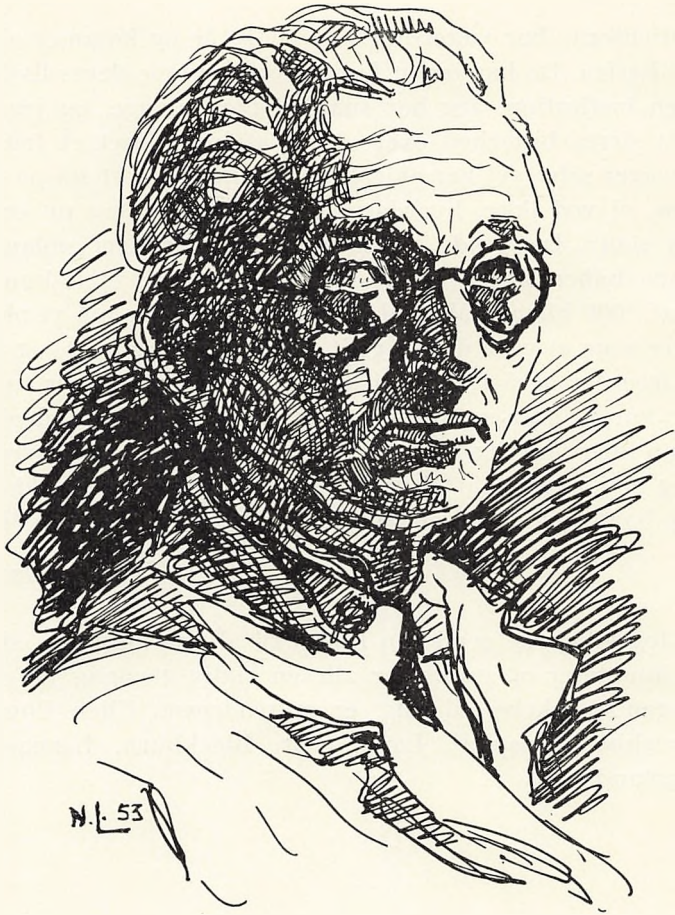
Hospitalet har egen bus, og en gang om måneden kommer ca. 26 patienter på en bustur til Blackpool, et meget berømt badested i England. Turen varer gerne fra klokken 17 til klokken 22 om aftenen, og alle patienterne i bussen får cigaretter, is og naturligvis »Fish and Chips«, den engelske hofret.

I løbet af sommeren kommer high-grade pigerne alle på en ferietur på enten 7 dage eller 14 dage til kolonien oprettet for piger fra sådanne institutioner som dette hospital. De piger, der ingen familie har, kommer på 14 dages-tur, medens de andre, der gerne får lov at komme på ferie en uges tid hos deres familie, må nøjes med 7 dage. Der er naturligvis nurser med på disse ferieture, for undertiden er der piger, der forsøger at stikke af; men de bliver næsten altid bragt tilbage igen. I meget få tilfælde er der patienter, der kommer ud herfra for bestandig. Undertiden tager familien dem tilbage: men enten opfører den friggivne patient sig meget dårligt, eller også bliver familien træt af hende og sender hende på et hjem igen. Mange af

patienterne har været her i op til 40 år og kommer aldrig ud herfra. De har ingen familie og har hele deres liv levet i en institution. Jeg har snakket med mange, og jeg forstår deres bitterhed over aldrig at have levet et frit liv; de siger selv: »Vi har aldrig fået chancen for at stå på egne ben, vi ved ikke, hvordan livet virkelig er, og nu er det for sent«. Det er de gamle patienter, der siger sådan. De unge håber stadig på at komme ud igen; men kun for 1 af 1000 bliver håbet til virkelighed. Derfor må vi plejersker søge at gøre det så godt for dem som muligt, og patienterne er også rørende i deres taknemlighed over for os. De har jo ikke andre end os at kaste deres kærlighed på. Man føler virkelig, at man er til nytte ved et sådant arbejde. Jeg er i hvert fald glad for mit job og fortryder ikke, at jeg har taget stillingen som plejerske her på Brockhall.

*Ellen Poulsen.*

Jeg vil gerne sende en hilsen til alle mine gamle skolekammerater og ønske jer alle en rigtig glædelig jul. Hvis nogen vil skrive til mig, er min adresse: Ellen Poulsen, Brockhall Hospital, Langho nr. Blackburn, Lancashire, England.



En fynsk Maler.

Gennem mange år har årsskriftet på forsiden været prydet af en tegning, som i sikre og markante streger skildrer en kunstners opfattelse af Grundtvigs ord fra hans oversættelse af det gamle Bjarkemål: Dag og dåd er kæmperim.

Det er et motiv, som meget fint stemmer overens med skriftens opgave, at være et bindeled mellem den gamle skole og os, der ikke længere færdes på den til hverdag, og

samtidig fortæller det om en af skolens opgaver: at lære eleverne inden de springer på hovedet ud i den travle hverdag, at uden en forståelse netop af dette, at dagen og dåden hører sammen, vil de ofte gå i stå — ikke mindst rent menneskeligt.

Tegningen er udført af den kendte kunstner *Niels Lindberg*, Nr. Broby, som selv har fundet frem til motivet. Niels Lindberg har også målet P. J. Skriver og hustru. Reproduktioner af de to malerier fulgte for et par år siden med årskriftet.

Vi har henvendt os til Niels Lindberg, som vi traf i hans smukke hjem i en af Fyns naturskønne egne, hvor Midtfyns moræneflader ved Odense å forenes med Vestfyns mere kuperede terræn, i en egn, hvor den gamle landsbys bygningskunst og almueliv er forenet med den lille stationsbys særegne atmosfære.

Og netop alt dette er Lindbergs arbejdsmark: her har han fundet sin inspiration i hverdagslivet og naturen, i de skiftende belysninger over engstrækningernes og markernes sommerdage og sneen ved de gamle bindingsværksgårde. Ganske vist har han rejst en del, han har arbejdet udført ved den barske, jyske vestkyst, under Italiens sol og mellem norske fjelde, men i dette fynske miljø kender vi ham bedst — og mon ikke han kender sig bedst selv her?

— Jeg er født i Munkebo ved Kerteminde i 1886, fortæller Lindberg. Min far var landmand, og han gav sig aldrig af med at tegne, men selv har jeg tegnet, så længe jeg kan huske. Mor derimod havde en lille digterisk åre, hun kunne skrive små kønne sange. Men hun døde allerede, da jeg var elleve år.

Jeg husker hende som et levende menneske, der tog ivrigt del i den åndelige bevægelse på Hindsholm-egnen, og det satte naturligvis sit præg på hende. Men hun var syg så lang tid, jeg kan huske.

Vi hørte egentlig til valgmenigheden i Kerteminde, men sognepræsten kom alligevel og så til hende, og så disku-





terede hun religiøse problemer med ham. — I dag ville hun velsagtens have diskuteret med professor Lindhardt, hvis hun kunne have fået lejlighed dertil.

Jeg var den yngste i flokken, og mine søskende syntes naturligvis, at jeg skulle ud og hjælpe til i gårdens drift ligesom dem, men min mor sagde til dem: »Lad nu lille Niels blive inde i varmen og tegne!«

Og jeg ville da også helst blive inde og tegne — lokomotiver.

— ???

— Ja, det interesserede jeg mig meget stærkt for den gang.

— Har De nogle af Deres første tegninger?

— Nej, det har jeg desværre ikke. Det ældste, jeg har, er fra den tid, da jeg var i malerlære i Ejby ved Odense. Jeg syslede med det i fritiden, men ud over min uddannelse som almindelig maler, har jeg aldrig gået på nogen skole, ikke engang teknisk skole. Det var ikke obligatorisk den gang.



Jeg husker, at mester sagde til mig: »Jeg vil give dig et sæt tøj, hvis du vil blive her og hjælpe mig i stedet for at gå på teknisk skole i Odense.«

— Har De så aldrig savnet en videre uddannelse?

— Måske ville det have været godt at lære noget mere af det rent tekniske fra grunden af, og mere kan man jo heller ikke lære på akademiet. Selve det at male eller tegne kan ikke læres.

Det er vel heller ingen skade til, at jeg har lært det egentlige malerhåndværk. Derigennem får man dog en hel del at vide om materialerne og farverne og deres sammensætning.

I 1906 kom jeg så til Nr. Broby som svend, og her har jeg været hele tiden, siden jeg i 1909 etablerede mig som mester.

— Der var jo også noget, der bandt her?

— Ja. Han ser over på fru Mathilde, der nikker samstemmende.

— Hvornår gik De så helt over til at være kunstmaler?

— Det var først i 1939, da min ældste søn overtog forretningen, og jeg har hele tiden været glad for, at han



kunne føre den videre. Før den tid måtte jeg nøjes med at arbejde med »skilderierne« i fritiden.

— Ja, indskyder fru Mathilde, det var jo egentlig kun om søndagen. Kan du huske, hvordan du sprang op kl. 4 om morgenen for at se, om vejret var godt, så du kunne komme ud og male?

— Hvordan fik De Deres kunstneriske gennembrud?

— Ja, det begyndte først i 1917, da domorganist N. O. Raasted, som dengang virkede i Odense, men nu er ved Vor Frue Kirke i København, kom hened og tilfældigt så nogle af mine billeder. Han købte et par af mine arbejder og hjalp mig med at arrangere en udstilling i Odense. Før den tid havde jeg egentlig aldrig tænkt på at sælge og udstille.

Engang fik jeg så besøg af en maler, Oluf Jensen, der rådede mig til at prøve at sende til Charlottenborg, men jeg måtte være forberedt på en skuffelse, sagde han.

Jeg fik også det hele i hovedet igen, men næste år fik jeg et billede med, og siden har jeg så udstillet der en 8—9 gange. Jeg har bl. a. haft en del kirkearbejde, og i forbindelse hermed fik jeg et stipendium, som jeg rejste til Italien på i 1930.

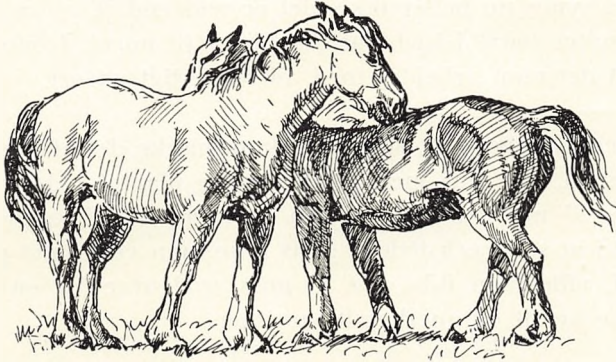
(Blandt Lindbergs arbejder i denne forbindelse kan nævnes altertavlen i Ejby kirke og 3—4 andre fynske kirker samt store fresco-arbejder på Dalum landbrugsskole, Ryslinge højskole og Odense Rådhus).

— Mener De, at De har lært af kritikken?

— Jeg tror, man lærer mere ved at se på andres arbejde. Af kritikken? Nej, den ene siger et, den anden et andet. Jeg vil ikke sige, at kritik ikke er berettiget, en god kritik har skam en gavnlig indflydelse, men der er alt for mange kritikere, som i virkeligheden ikke har forudsætninger for at give en retfærdig bedømmelse af kunstværker.

— De har eksperimenteret Dem frem?

— Ja, det var jeg jo nødt til — og så har jeg læst en hel del. Det er morsomt at se, hvordan andre er kommet til det.



Men det er bedst, at man aldrig bliver færdig. Ud over »Fynboerne« tror jeg, det er Skovgaard, der har haft størst indflydelse på mig.

— Moderne kunst . . .

— Efter min mening er der ingen, der rager op på siden af de gamle. Om den abstrakte, den nonfigurative kunst, må jeg sige, at jeg forstår den ikke. Jeg vil ikke sige, at den er værdiløs, men det er trods alt de færreste, der er i stand til at trænge ind i de problemer, de nonfigurative kunstnere tumler med.

— De har illustreret en del bøger.

— Ja, og jeg må sige, at det har været meget interessant at sætte sig ind i f. eks. de digte, jeg har illustreret. Jeg er faktisk blevet tvunget til at trænge ind i dem.

Om sit arbejde som kunstner siger Lindberg beskedent:

— Man kan jo spørge, hvad nytte det er til, som mine søskende gjorde, da jeg var lille, men så lang tid, man har glæde af at arbejde med det og kan glæde andre med det, må der da være lidt ved det.

Jeg har ikke haft de tunge år, mange unge må lide under, men det har nu ganske vist ikke været lige fedt altid. Vekselvirkningen med det praktiske arbejde har vel også været af værdi for mig — og jeg havde jo et ansvar over for min kone og mine børn.

Jeg synes nu heller ikke, det er nødvendigt, at en kunstner sulter halvt i hjel, før det bliver til noget. Hovedsagen er, at det man arbejder med, bliver ærligt udført.

—————

Niels Lindberg er, som man kan mærke det af samtalen, en mand, der står med begge fødder plantet i den fynske muld. Vi mærker det, da han spørger, om vi kunne have lyst til at se »værkstedet«. Hvis ikke man vidste det på forhånd, ville man ikke tro, at man stod over for en i vide kredse kendt og anerkendt kunstner.

*R. Bjørgmose og G. Planck.*

P. S. Niels Lindberg mestrer næsten alle former af malerkunsten, men vi er mest vant til at se hans oliemalerier, akvareller og stregtegninger i tusch. Et par eksempler på disse sidste fik vi lov at gengive her. De er hentet fra hans illustrationer til Marinus Børups digtsamling »Nattevagt«. Vi bad også om et fotografi til dette stykke i årsskriftet, men da Niels Lindberg ikke havde noget ved hånden, var han så venlig at lave foranslående selvportræt til os.



## Et ti-årsminde.

En jøde! Hvilke forestillinger knytter sig til dette ord? Det kommer naturligvis an på, hvilke oplevelser man har haft, hvad man har læst og hørt og set, der vedrører dette jordens mærkeligste folk. Et folk, der fører sin historie tilbage til patriarken Abraham, der udvalgt af Gud drog fra Ur i Chaldæa til Kanaan, et folk, der ved Sinai bjerg gjordes til Guds ejendomsfolk, der igennem årtusinder i sig bar forventningen om Messias, Guds salvede, der skulle frelse det og virkeliggøre Guds herlighed i det, et folk, der siden Jerusalems ødelæggelse har flakket hvileløst om på jorden og gennemgået navnløse lidelser, ufattelige lidelser.

En jøde! Har du vandret i Ghettoen i Europas storbyer, har du mødt dem der, disse tusinder af jøder, som oprindeligt frivilligt var søgt sammen i de kvarterer, der senere skulle blive deres fængsel. Har du set fattigdommen i de mørke gader med de skumle huse, der alle rummer minder om forfølgelser og forhånelser. Har du set de værdige, gamle mænd med det lange, grå skæg, set dem skynde sig sky langs husrækkerne, som lurede rædslen om hjørnet. Har du læst angsten i deres blik og skuet værdigheden i deres holdning? Har du mødt de små børn med de sorte fløjlsøjne, eller har du studset over skønheden hos en Rachel, en Esther eller en Maria, der i pludselig, kortvarig blomstring synes at udfolde alt, hvad kvindeskønhed kan indebære?

En jøde! Kender du fra din verdenshistorie navnene på



de mange af åndens store, der var af jødisk æt? En Isaac Newton, en Spinoza, en Disraëli, en Einstein, en Niels Bohr. De store jødiske navne inden for højfinanssen har indført den almindelig vildfarelse at mene, at jøder altid skulle være rige.

En jøde! Du har måske en efterkrigsdag gået en tur gennem ruinerne i Warszawa og opdaget, at ødelæggelserne når deres højdepunkt i jødekvarteret, der er helt sønderskudt. Rundt om dette jødekvarter byggede Hitlers bødler en høj mur, så at kvarterets beboere blev forvandlet til fanger. Kun få af dem kom derfra med livet i behold, de fleste omkom ved bombardementerne eller i gaskamrene. Jødernes samlede antal dalede under nazismens forfølgelser ialt med 5 millioner. Den ene million jøder dræbtes i Warszawa! Mere end en fjerdedel af alle jøder på jorden omkom i disse trængselsår, fra Hitler i 1933 rejste kampen mod dem, og til befrielsen kom i 1945. I Europa var tilsidst kun Schweiz og Sverige fristeder for det jødiske folk. I alle andre lande var det jaget og forfulgt. Da Danmarks besættelse kom i april 1940, må det have været et frygteligt chok for alle danske jøder. I mere end hundrede år havde jødeforfølgelserne været ukendte i vort land; nu var freden forbi, fra nu af kunne ingen jøde mere vide sig sikker på dansk område.

Alligevel skulle der gå mere end tre år, før jødeterroren blev sluppet løs her. Ikke fordi det havde manglet på initiativ fra tysk side. Enkeltpersoner havde følt den ublide vind blæse og havde i tide bragt sig i sikkerhed »under jorden« eller på den anden side Sundet. Men officielt var alle forsøg fra tysk side på at få den danske regering til at interessere sig for »jødeproblemet« blevet afvist. Et af den tids mange ubekræftede rygter ville vide, at vor gamle konge, Christian den Tiende, på en højerestående tysk embedsmands forespørgsel skulle have erklæret, at vi her i Danmark intet jødespørgsmål havde. Overfor tyskerens

forbavelse havde Kong Christian så forklaret, at det kom af, at vi danske på ingen måde følte os jøderne underlegne.

Selv om det måske kun er en »historie«, rummer den dog en dyb sandhed og siger noget om grunden til, at danske jøder først og fremmest betragtedes som danske. De jødefjendtlige tilløb, det sidste århundrede kunne opvise i danske bøger og tidsskrifter, havde overhovedet ingen genklang vundet i det danske folk.

En jøde! Jovist var man klar over, at det var et menneske med dybtgående særpræg, af en anden race, som oftest vel også af en anden tro. Men vi mødte dem i vort daglige liv på lige fod, hørte dem tale samme sprog som vi, delte levkår og kultur med dem. De bar de samme samfundsbyrder som vi, havde de samme rettigheder, mange af slægterne havde boet her i århundreder, de følte sig som danske, havde gjort en betydelig indsats i dansk videnskab og kunst (kendt af alle er Georg Brandes og Helge Rode), der var for almindelig menneskelig følelse og betragtning ikke skygge af grund til, at jøderne skulle være et problem i vort land.

Men henimod slutningen af september 1943 opstod der hårdnakkede rygter om, at der fra tysk side forberedtes en aktion mod de danske jøder. Den danske regering var jo gået af i august måned samme år, der var ingen mere til at danne bolværk over for de tyske planer, derfor var bekymringerne så meget større. På mosaisk trossamfunds kontor havde tyskernes danske håndlangere foretaget en razzia, og de havde taget de medlemsprotokoller med sig, der senere kom til at danne vejledning for tyskerne, da aktionen for alvor brød løs. Nu bagefter har vi fået at vide, at advarslen kom fra en mand i det tyske gesandtskab, en mand, som gennem svensk mellemkomst var i forbindelse med danske politikere og advarede dem om, hvad der var i vente. Det er muligt, at det i virkeligheden var på foranledning af selve de øverste tyske myndigheder, at denne

advarsel fremkom. Meget tyder på, at både værnemagten og de civile tyske myndigheder var inderligt imod det, der nu skulle ske. Ganske vist svarede dr. Best nej på en dansk forespørgsel, om tyskerne havde planer om jødeforfølgelser i Danmark; men han gjorde det på en sådan måde, at man nærmest måtte betragte det som en bekræftelse.

Mange danske jøder søgte nu over Sundet til Sverige; henimod slutningen af september gik der en daglig — eller snarere natlig — strøm af jøder over Øresund. Det danske kystpoliti var i stedet for at hindre udrejse på mange måder behjælpelig med at udføre den.

Men langt fra alle jøder — der var i Danmark godt 6000 — lyttede til advarslerne. De fleste blev, og dette var årsagen til, at mange blev taget til fange, da aktionen satte ind om aftenen den 1. oktober 1943.

Allerede kl. 20 den aften anede Københavns politi uråd. I det øsende regnvejr kørte lange svært beskyttede lastvognstog rundt i Københavns gader, kl. 21,15 blev alle telefoner afbrudt, og så begyndte menneskejagten med al den tyske brutalitet, som vi desværre var blevet alt for godt kendt med. Uden hensyn til køn, alder eller helbred blev jøderne, når de var fundet, slæbt ned i de tyske lastvogne, ofte bundet sammen og så kørt hen til den jødiske synagoge, der var opsamlingssted. Herfra bragtes de i biler til Langelinie, hvor der lå en stor tysk transportdamper »Vaterland«. Det var mest gamle, syge og fattige jøder, tyskerne fik fat i. Foruden flugten til Sverige havde advarslen bevirket, at talrige jøder var gået »under jorden«, så de ikke var til at træffe på deres bopæl. Hele Østsjælland, Møn og Falster vrimlede med jøder, der nu holdtes skjult for at vente på overfart til Sverige, og i de kommende uger satte en vældig aktivitet ind fra den danske modstandsbevægelses side for at frelse disse mennesker fra tyskernes terror. Alle midler blev taget i brug, selv bestikkelse af tyskerne blev med held anvendt flere steder. Der skulle mange penge til, men pengene kom undertiden på næsten

mirakuløs måde. Jeg mindes, hvordan jeg en eftermiddag efter nogle få henvendelser til mennesker, jeg i forvejen ikke kendte så forfærdelig meget til, var i besiddelse af et stort pengebeløb, som jeg kunne lade gå videre til dem, der satte livet i vove for at hjælpe jøderne over.

Tyskerne havde jo nok tænkt sig ved denne aktion at lægge en dæmper på den efterhånden noget oprørske stemning i Danmark — de opnåede det stik modsatte. Havde nogen før stået tvivlrådig, så blev det ham nu klart, at over for så megen modbydelig råhed og ondskab var der kun et at gøre: at gå til modstand. Mennesker, man aldrig ville have drømt det om, meldte sig til aktiv tjeneste, tusinder af danske hjem åbnede sig for de forfulgte jøder, transporten til Østdanmark, hvorfra overfarten skulle ske, foregik ad de mærkeligste skjulte veje. Ingen jøde fik lov at rejse alene; andre danske fulgte med, løste billetterne, klarede undersøgelserne ved storebæltsfærgen og sørgede for, at man ikke kørte med ind på hovedbanegården, men i stedet stod af i Valby — så var der en lille blyantskitse, der viste, hvordan man over hovedgaden og gennem en baggård kom ind i en fødeklinik, hvor en behjertet jordemoder opbevarede flygtningene, til en ambulance — der jo kunne køre fra en fødeklinik uden at vække opsigt — førte dem ud til overfartsstedet, når der meldtes klar derfra. Sværest var det jo, når det var oprevne, ængstelige mennesker, der skulle hjælpes, eller når det var gamle jøder, der ikke kunne fatte, hvor nødvendigt det var for dem at komme ud af landet, at det gjaldt liv og død, og allersværest, når det var børn, hvis tavshed man ikke kunne stole på, men måtte sikre sig ved hjælp af sovemidler.

Naturligvis var fødeklinikken i Valby kun et enkelt af de mange skjulesteder. Hospitaller, kirker, menighedshuse var i brug, offervilje og mod stod alle vegne rede: Farefrit var det jo ikke, selv om den alvorligste risiko hvilede på dem, der gennemførte de mange sejlture, og hvoraf også nogle satte livet til. Et forhold, man havde glemt at tage i be-



tragtning, var, at tyskerne også i Sverige drev spionage, og da ikke alle, der var slupne over, var lige hemmelighedsfulde med, hvem der havde hjulpet dem, blev senere mange af hjælperne arresteret af tyskerne herhjemme.

Mange bøger har efter besættelsen skildret de dramatiske optrin, Øresund i disse nætter var skueplads for. De spændende timer, til flygtningene var bragt om bord, de angstfyldte minutter, medens båden listede ud af havnen, så det skarpe udkig efter de tyske patruljebåde på Sundet, og endelig befrielsen, når Hven var passeret, og man var inde på svensk territorium.

Harmen landet over var ubeskrivelig. Der var næppe en by eller et sogn, hvor man ikke havde fået begivenhederne tæt ind på livet, havde måttet se venner og bekendte flygte som jagede dyr. Protesterne strømmede ind, til dr. Best meddelte, at flere protester ville være meget lidt velkomne i Berlin. I alle landets kirker oplæstes søndag den 3. oktober et hyrdebrev, der indledtes med ordene: »Overalt, hvor der rejses forfølgelse af jøder som sådanne af racemæssige eller religiøse grunde, er det den kristne kirkes pligt at protestere derimod«. Universitetet lukkedes, og alle forelæsninger aflystes en hel uge; en lang række organisationer indsendte harmdirrende protester, så snart sagt ethvert menneske i landet var med i en eller flere af disse protester.

I Sverige modtoges de flygtende jøder med åbne arme, skønt antallet af jøder i Sverige mere end fordobledes på denne måde. Heller ikke dér havde man noget jødeproblem, men anså jøderne for at være gode landsmænd. Men i forbindelse med hjælpen var ordet jødeproblem overhovedet ikke på tale. Den udsprang overalt spontant af næstekærlighed, af den barmhjertighed overfor nødlidende, der hverken regner med raceforskelle eller religiøse skranker.

En jøde! Nej, et menneske, en broder i nød. I en dansk præstegård blev der ydet asyl til to små jødiske børn, hvis forældre havde måttet flygte til Sverige uden i første om-

gang at kunne få børnene med. To dejlige børn, især var den lille pige henrivende; man er ude af stand til at forstå en verden, der kunne true hende. Det kunne naturligvis ikke undgås, at mange mennesker efterhånden fik viden om, hvad det var for to børn, der befandt sig i præstegården, og det vakte ængstelse, at også en dansk nazist til slut vidste besked. Vi forstod ængstelsen i de dage, men jeg tror, den var uden grund. Jeg tror, at *der* trak han grænsen. Hans hjerne var forvirret af nazistiske fraser, men i hjertet var han stadig dansk nok til at føle medlidenhed med uskyldige børn. Jeg er overbevist om, at han ikke et øjeblik følte sig fristet til at røbe børnenes gemmested til sine tyske bekendte. Nu er der gået ti år siden de begivenhedsrige dage. Måske er vi allerede ved at sløves i vanetroen på, at i Danmark vil menneskerettighederne altid være i højsædet. Men når vi mindes dagene i oktober 1943, ved vi, at frihed og menneskeret er gaver, som vi ingen dag må glemme at takke for.

*Gunnar Olsen.*

### Lejrskolen 1953.

**F**or 3. år i træk drog skolen i år igen på lejrskole; denne gang til Vester Vedsted syd for Ribe. — 6. og 7. klasse var der den sidste uge i august og realisterne den første uge i september. De foregående år, hvor det foregik i Føns på Vestfyn og Højbjerg på Hindsholm, var lejrskolen baseret på den ide, at deltagerne udgjorde et eget lille samfund, der selv tog sig af rengøring, opvask og madlavning. Sidstnævnte blev varetaget af nogle af børnenes mødre.

I år prøvede vi en ny form, idet vi indlogerede os på den tidligere efterskole i Vester Vedsted, der nu udelukkende er baseret på at være hjemsted for feriekolonier og lejrskoler. Skolen ejes af fru Anna Kjems, der selv står for madlavningen, og vi lejrskoledeltagere var så en slags pensionærer, der kun skulle hjælpe med opvasken (der var forøvrigt opvaskemaskine). Fru Kjems' hele personlighed gjorde, at man virkelig følte sig hjemme der, og vi er hende alle megen tak skyldig.

6. og 7. classes lejrskole blev ledet af lærer Vejen og frk. Bolet og realisternes af frk. Espensen og undertegnede.

Egnen var virkelig ideel for lejrskole. Emnerne var mangfoldige. Der var ikke langt til Ribe med domkirken, slotsbanke og de mange maleriske gamle huse. Kun et par kilometer fra lejrskolen lå Vadehavets store, ensformige flade, og ca. 5 km i østlig retning lå Sønder Farup hede, hvor man både kunne iagttage beplantningen og opdyrkningen af heden. I det hele taget kunne man mærke, at det flade, ensformige



Ved Vadehavet.

landskab med dets særegne skønhed gjorde indtryk på eleverne, der jo er vant til de Glamsbjergske bakker. Det var helt mærkeligt at kunne cykle flere km uden at skulle op ad bakker. Det var egentlig rart, men til gengæld kunne den næsten konstante vestenvind til tider få en til at tabe pusten. Af andre steder, vi besøgte, kan nævnes: Sønderfarup mejeri, en pelsfarm (mink) og en champignonkultur. Endvidere så vi på indlandsklitter, og 2. real havde nogle måleopgaver, hvor de bl. a. fik lejlighed til at anvende de nylig erhvervede trigonometriske kundskaber i praksis. Vi havde forøvrigt også et par mere udflugtsprægede ture: En biltur ad ebbevejen til Mandø og en sejltur på Ribe å til Kammerslusen ved Vesterhavet.

Der er sikkert mange, der tænker sig en lejrskole som et hvileophold, en art rekreation efter sommerferien; men det er så afgjort kun dem, der ikke har været med, der evt. tænker sådan. Lejrskolen i år stod i arbejdets tegn; fra morgen til aften gik det næsten uafbrudt med ekskursioner og rapportskrivning. En og anden vil måske nok finde det mærkeligt, at elever på et 2-årigt præliminærkursus kan





Digets hældning måles.

få tid til at tage på lejrskole, og det kan også kun forsvares, hvis der virkelig bliver bestilt noget på lejrskolen.

Eleverne var flinke og rare at have med at gøre (det manglede også bare andet), og det var dejligt for os lærere at kunne komme dem på nærmere hold end i det daglige. Det var forøvrigt rart (og også helt sandfærdigt), at ikke en eneste af eleverne tabte ved nærmere bekendtskab.

Hvad eleverne så har fået ud af lejrskolen, er selvfølgelig ikke let for mig at svare på. En ting er givet, og det er, at en sådan lejrskole er af uvurderlig betydning for kammeratskabet. Ikke alle har hjemme den fornødne tid eller lejlighed til at dyrke det. Jeg tror også, at flere af eleverne lærte, hvad det vil sige at arbejde, nogen endda på den rigtige måde; de mange rapporter gav i hvert fald lejlighed dertil.

Rent fagligt fik eleverne et indblik i mange ting, der kan bruges i arbejdet derhjemme: Hedens jordbund og plantevækst, Vadehavet med dets plante- og dyreliv, Ribe med de mange historiske minder o. m. a. På en lejrskole har man i hvert fald muligheden for at indarbejde stoffet



Afgang fra Vester Vedsted Efterskole.

på en sådan måde, at arbejdet virker personlighedsudviklende; om det er lykkedes, vil fremtiden muligvis vise. Foruden dette at lære eleverne rigtig at kende lærte vi lærere også, at forberedelsen af en lejrskole er en ting, der kræver langt mere tid end den, vi hvert år har haft.

På programmet var der hver aften afsat en time til underholdning. En aften havde vi besøg af en mand fra egnen, gårdejer Knud Sørensen, der fortalte om egnens historie, navnlig om stormfloderne. Andre aftener underholdt eleverne. Bl. a. havde lejren sit eget orkester bestående af harmonika, guitar og mandolin. Dette satte os i stand til at afholde et festligt bal lørdag aften.

Tiden gik alt for hurtigt; det var dejligt at høre eleverne sige: bare vi kunne få 8 dage mere; men vi tog nu hjem, mens legen var god, og sikrede således lejrskolen 1953 mange gode minder.

Vi kom hjem mandag aften og begyndte på skolen tirsdag morgen; det var nu lige hårdt nok.

Hvert år sin lejrskole.

*Niels Klottrup.*



Bygmester Rs. Pedersen.

### Bygmesteren.

De fleste skoler har den lykke, at mennesker slutter op om dem og støtter dem med råd og dåd. Det kan siges næsten at være en livsbetingelse for en fri skole, at en skolekreds står bag ved og tager aktivt del i skolens liv. Sådant har det også været for Glamsbjerg fri- og efterskole. Det er en lang række personer, der gennem årene har været med til at bære skolen oppe og på den måde har indskrevet deres navne i skolens historie. Af dem, der var med fra første færd, er der nu efterhånden kun meget få tilbage. Men andre har indtaget deres pladser, og når vi i år virkelig er i stand til at gennemføre et stort og kostbart byggeri, skyldes det en indsats fra mange sider. Det er klart, at det ikke er gået uden store spekulationer, mange overvejelser og et utal af forhandlinger i skolens bestyrelse. Ingen af de skiftende bestyrelser medlemmer har taget sig tingene let, tværtimod, der er grund til at være taknemmelig for den ansvarsbevidsthed, der har præget alt det forberedende arbejde.

Men selv om således mange kunne fortjene at nævnes i



denne forbindelse, er der dog en, som mere end nogen anden får sit navn knyttet til det skolebyggeri, der nu gennemføres. Den dag kransen hejstes på nybygningen — det skete ved en lille festlighed fredag d. 16. oktober, hvor skolens bestyrelse og lærerpersonale var samlet med de håndværkere, der arbejder på bygningen — rettede skolens formand, bogtrykker Alf Boe, en tak til arkitekten, bygmester Rasmus Pedersen, Glamsbjerg, en tak, der ikke alene vedrørte den indsats, denne har gjort for virkeliggørelsen af disse byggeplaner, men som gjaldt hele det arbejde, Rasmus Pedersen gennem snart to menneskealdre har gjort for Glamsbjerg friskole.

Det er en kærkommen anledning til her i skolens årskrift at fortælle om den, der gennem de mange år har været en af skolens allerbedste støtter og været det på så mangfoldige måder.

Bygmester Rasmus Pedersen, der er håndværkersøn, var med som ganske ung håndværker, da friskolens første bygning opførtes for 49 år siden. De mange tilbygninger, der siden da står som vidnesbyrd om friskolens udvikling og vækst, er alle foretaget under hans ledelse.

I den betydelige virksomhed, Rasmus Pedersen gennem årene har skabt, indgår naturligvis arbejdet med Glamsbjerg friskole kun som en beskedent del. Ud over Fyn ligger mange bygninger, der vidner om hans dygtighed som arkitekt, også mange skoler, og netop i disse år sætter Rasmus Pedersen kronen på værket med en lang række smukke skolebygninger, der vil slå hans navn fast netop på dette specielle byggeris område. Men den, der på nærmeste hold har haft lejlighed til at samarbejde med Rasmus Pedersen, har ikke kunnet undgå at få en tydelig fornemmelse af, at det arbejde, han har udført for Glamsbjerg friskole, har haft hans kærlighed i særlig grad. Det er en af årsagerne til, at det trods de små økonomiske midler, der i reglen har været til rådighed, alligevel er lykkedes at skabe de nødvendige rammer om skolearbejdet.

Hvor denne kærlighed til friskolen stammer fra, kan



man kun gætte sig til. Bygmesteren taler ikke meget om sig selv; det er hans arbejde, hans indsats, der taler for ham, men den er til gengæld heller ikke til at tage fejl af. Et og andet lader sig nu nok udlede af, hvad der gennem årene er sket. Først er der så det, at Rasmus Pedersen er en frihedens mand. Han har altid været at finde i de frisindedes rækker. Og så har skole og undervisning i det hele taget haft hans hjerte. Gennem mange år har han været forstander for teknisk skole og dér udført et arbejde, som vistnok i lige så høj grad har glædet de unge og ham selv. Dygtig er han jo, en glimrende begavelse, med en sjælden evne til klart og enkelt at fremstille selv udviklede forhold. Og flittig! En slider, der har gjort arbejdet til sit liv.

Selve tanken om en skole, hvor det var forældrene, der skabte de kår, hvorunder deres børn skulle undervises, måtte tiltale en natur som Rasmus Pedersens; derefter var der kun kort til handling. Det er jo ikke bare på byggeriets område, han har støttet skolen. Gennem en år-række var han tillige skolens formand (1929—41), og i et endnu længere tidsrum har han ført friskolens regnskab, et arbejde han først opgav nu i foråret, fordi hans arkitekt-virksomhed krævede al hans tid og alle hans kræfter.

Kort efter at forrige årsskrift var gået i trykken, fejrede bygmester Rasmus Pedersen sin 70-års fødselsdag og blev ved den lejlighed hyldet fra mange sider. Dagen fandt ham midt i arbejdet, intet tydede på, at han nærede planer om at lægge op. Ganske vist har han i det sidste par år måttet slås med sygdom. Men den synes nu overvundet, og nu har han fået en dejlig ny bil, der sætter ham i stand til let og behageligt at komme ud til de mange arbejder, han har i gang.

For os andre, der har haft den glæde at samarbejde med ham, ser det ud til, at vort ønske om endnu i mange år at kunne drage nytte af hans indsigt og hans offervilje over for friskolen vil gå i opfyldelse.

*Gunnar Olsen.*

### Kære elever — kendte og ukendte.

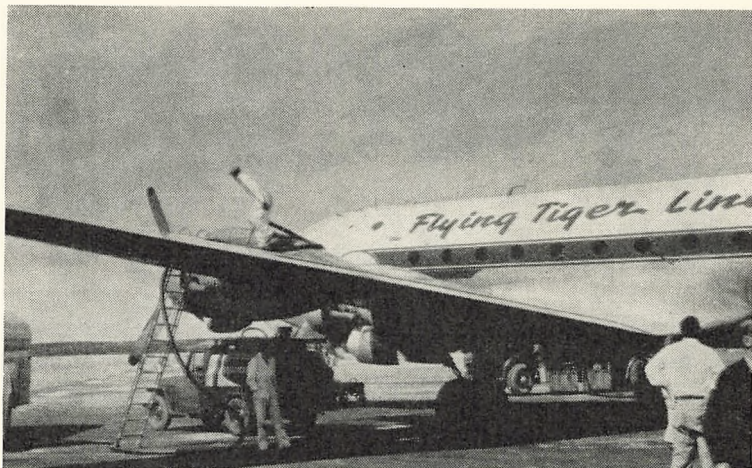
Lærer Planck har bedt mig om et bidrag til elevskriftet; men det værste er snart, at han ikke har givet mig noget bestemt emne at skrive om. Jeg har det ligesom manden med de hundrede slips, når han skal bruge *et*, aner han ikke, hvad for et han skal vælge.

Det mest nærliggende er naturligvis at skrive om en Amerika-tur, det ville forstander Olsen sandsynligvis have gjort, hvis ikke personlige forhold havde bevirket, at han måtte trække sig tilbage.

Vi var 3 fynboer, der var udvalgte af Danmarks Lærerforening og Det danske Selskab, men vi var altså kun 2, der kom af sted.

Vi startede, efter en umådelig trættende nedrejse til Amsterdam, med en stor fire-motorers maskine tilhørende et israelitisk selskab »Flying Tiger Line«, den 5. juli fra Sciphol flyveplads ved Amsterdam med kurs nordover.

Flyveturen var i sig selv så stor en oplevelse, at den kunne afgive stof nok til denne lille artikel; men se Ungdom og Idræt nr. 29, der har jeg indgående skildret den. Vi landede på Island i den grå morgen, jeg havde ikke sovet i 47 timer; men det solide måltid, der blev serveret på flyvestationen, virkede som så fortrinligt et sovemiddel, at vi næppe var kommet på vingerne igen, før jeg var væk. Heldigvis vågnede jeg, da vi passerede sydspidsen af Grønland, og det syn, der mødte mig fra 3000 meters højde, vil jeg sent glemme. Jeg ser tydeligt — åh, så tydeligt — den mørk-



Den »flyvende Tiger« indtager »føde« på New Foundland.

grå klippekyst furet af de hvide bræer, og jeg ser de skinnende, hvide isskodser, der svømmer i det olieblanke hav.

Efter endnu en mellemlanding på New Foundland nåede vi New York hen på eftermiddagen den 6. juli, og efter et lempeligt toldeftersyn gik det med en fart af 100 km i timen i bus ind mod vort hotel midt i storbyens hjerte.

Der lå en uhyggelig trykkende lummerhede over byen, og vi følte vore hænder klamme af sved og vort tøj klæbe til kroppen.

Prisen på vort første aftensmåltid bibragte os et chok, idet vi for et forholdsvis beskedent måltid måtte betale 1½ dollar, og da vi havde fået bevilget 75 dollars til 5 uger, havde dette første måltid altså taget 1/60 af vore penge. Vi blev dog klogere, vi opdagede, at en valutasvag dansker burde holde sig til en drug-store. Vi aflagde allerede samme aften besøg i en, og her blev vi for første gang imponeret i U. S. A. En drug-store er et slags apotek; men foruden ligtorneplaster, læberødt og amerikansk olie kan man også få en bøj, en kop kaffe eller en is, og man kan da også få sit åndelige behov dækket — hvis man er amerikaner —,

thi forretningerne har et rigt udvalg i knaldromaner og kulørte hæfter. Men det, vi blev imponeret af i denne bestemte »drug«, der lå lige overfor vort hotel, var ekspedienten bag zinkdisken. Han piskede, rørte, stegte, skænkede og trykkede bons, mens vittighederne fultede fra ham i et festligt fyrværkeri. Jo mere travlt han havde, des mere oplagt var han.

Vi var også samme aften en tur på Broadway — det var kun 5 minutters gang fra vort hotel — men jeg er lige ved at tro, at vor egen hovedstad er lige så smuk ved aften som New York. De amerikanske lysreklamer er så urolige, de changerer, roterer og cirkulerer, det er en flimren, som når en spejlglaspydet karrusel drejer rundt i projektørlys.

Næste dag rejste vi til Philadelphia. Her blev jeg sammen med lærer Alleslev — en af forstander Olsens slægtninge — indkvarteret i 116 Mole Street, kun 5 minutters gang fra den lokale rådhusplads. Vi fik et helt hus for os selv, med alt hvad der nu hører til et amerikansk hus: badeværelse, køleskab og alt det der.

Vi tilbragte 5—6 dage i Philadelphia og så, hvad der var værd at se: kunstmuseet, Liberty Bell m. m.

En dag tilbragte vi ude ved Atlanterhavet i en lille, køn badeby, Ocean City. Min værtinde, en dommerenke, sagde, at hun kunne få 2000 dollars i leje for sit hus for 3 måneder, d. v. s. 14.000 kr. omregnet til vor bløde valuta.

Fra Philadelphia kørte vi, i den bus den amerikanske lærerforening havde chartret til os, til Charlottesvillie i Virginia. Opholdet her bød på nogle af turens største oplevelser, blandt andet en tur ned til Sydstaternes gamle hovedstad Richmond. Hernede så vi om aftenen et stykke, der skildrede den amerikanske nations fødsel. Det var mærkeligt i dette ellers så alvorlige stykke at se en fed brændetyv boltre sig i en ren klovnrolle; men det var noget typisk amerikansk. En amerikaner er vant til og vil have, at — skal vi sige en halv snes procent af en tale eller prædiken — er vittigheder.



En anden dag var vi på en vidunderlig tur ud i de blå bjerge. På toppen af en bjergkæde kørte vi igennem nationalparken Shenandoah. Navnet er indiansk og betyder »Stjernernes datter«. Jeg tog nogle ganske dejlige farvefilm; thi solen strålede fra en skyfri himmel.

På nedturen fra bjergene mødte vi »southern hospitality« i renkultur. I en lille by Standardsville var alle byens og omegnens beboere troppet op. På et 15 meter langt bord var anbragt alskens lækkerier, det var et broget og festligt syn, en farvesymfoni, som det billede, jeg tog, stadig vil minde mig om.

Det var med sorg vi efter 5 dejlige dage i den yndige by, der huser Virginias universitet, sagde farvel til Coca-Cola-fabrikant mr. Vernon og hans frue; men nye oplevelser ventede forude.

Efter en hvirvlende rundtur til Washington, Trenton, Baltimore, Boston og endnu flere byer med flere dages ophold hvert sted havnede vi igen i New York, hvor vi skulle tilbringe de sidste dage, og da dette ikke er tænkt som en egentlig rejsebeskrivelse, vil jeg slutte med at fortælle om et besøg på det store, verdenskendte, naturhistoriske museum her.

I den mægtige forhal ser man 3 bronzegrupper skildrende 3 faser af indianernes løvejagt. Går man ind ad en gang til venstre, havner man nede i Sydamerikas jungle. Vi stod pludselig foran en indianer, der stod og pegede op i trækroneerne over hans hovede med et meterlangt pusterør, og hvad det var, han ville ramme, var vi ikke i tvivl om, for oppe i trækroneerne skrattede, hvislede og larmede »fuglene«. Det vil sige *stemmerne* var rigtige nok! De var optaget i junglen; men de blev rigtignok gengivet pr. plade og højtaler, illusionen var fuldkommen. Indianeren var af pappaché, men hans klæder og pusterør var originale.

I en Afrikasal stod på en forhøjning midt i rummet en fantastisk gruppe, 8 elefanter, voksne og unger. Gruppen var under fremrykning og flere med hævet snabel. Det må have været et kolossalt arbejde at udstoppe dem. Bag

glasvægge rundt i den samme sal så vi andre dyr fra Afrika, udstoppede og anbragte i kunstige landskaber, der var fremstillet med stor ægthed i farver og vegetation efter fotografier og med sten hentet fra dyrenes hjemsted.

Det er ganske ugørligt i sin helhed at skildre denne enestående samling, der brugt på den rigtige måde må have en fremragende pædagogisk værdi for byens skoler; jeg vil bare nævne endnu et par af de mange ting, jeg så.

På 1. sal fulgte vi bag en glasvæg hestens udvikling, fra den ikke var synderligt større end en jagthund, til den nåede sin nuværende størrelse.

I samme rum kunne vi også følge menneskets udvikling gennem kraniets udvikling. Her var blandt andet de ældste fundne menneskekranier uden hagefremspring og med vældige tandrødder, der fortalte, at ansigtet måtte have været snudeagtigt: Neanderthalkraniet fra omkring 40.000 f. Kr. og Cromagnon fra ca. 10.000 f. Kr. Der var bygget et hovede over den ene halvdel af kranierne, så vi kunne se, hvorledes de gamle kanutter havde set ud.

Men det mest chokerende i museet var alligevel de mægtige skeletter af dinosaurierne. Stum og stille stod jeg og kiggede op på skelettet af den kæmpemæssige øgle, der hvævede sin frygtelige ryg i en bue højt over mit hoved. Jeg nåede den kun til knæet, og med sin lange hale strakte den sig 20—30 meter ind gennem lokalet. Der var mange andre skeletter af fortidsøgler; men ingen så frygtindgydende som denne kæmpemæssige brontosaurus. Om jeg engang får onde drømme, vil den møde mig der.

Men jeg må slutte, ellers sprænger jeg alle elevskriftets rammer. Jeg sender en venlig hilsen til alle efterskoleeleverne fra vinteren 1952—53 og siger tak for tiden, der gik. Jeg havde faktisk tit ondt af jer, at I skulle tvangsindlægges hos mig 2×2 timer hver uge; men I tog det pænt.

S ø b y s k o l e, den 1. november 1953.

*H. Nymann Andersen.*



Åse i spansk folkedragt.

### **Tyrefægtninger, guitarmusik, sorte zigøjnere, romantik.**

**M**on ikke mange forestiller sig Spanien således? Det er jo kun i de sidste par år, at Spaniens grænser rigtig har åbnet sig for alle og enhver. Førhen var Spanien et temmelig lukket »eventyr«, og mange betragtede landet der nede i en afkrog af Europa som værende meget langt bagefter den normale udvikling, hvilket til dels også var og stadig er rigtigt.

Da jeg for ca. et år siden besluttede at søge plads dernede, var det med temmelig bange anelser. Man havde jo hørt og læst så meget, og alt var ikke særlig tiltalende: dårlige arbejdsforhold, utålelige sociale forhold og vanskeligheder for udlændinge med at få arbejdstilladelse. Gennem en avis kom jeg dog i forbindelse med familien her, hvor jeg har fået et job som en slags barneplejerske, sproglærer-

inde og selskabsdame, og jeg må gentage ofte, at jeg har været ualmindelig heldig, familien de Romano er de flinkeste mennesker, man kan tænke sig. Fruen er hertuginde, og hendes mand nr. 2 er den næstøverst kommanderende inden for den spanske flåde, så de er uhyre velhavende.

Livet i et spansk hus er vidt forskelligt fra det derhjemme. Vi står op kl. 10 om morgenen, middag spises kl. 15, aftensmad kl. 23. Derpå begynder først aftenlivet her i Madrid, og det varer til kl. 3—4 om morgenen. Her i huset er ansat 7 tyende, 6 piger og en tjener. Deres hovedbestilling er at skændes, gøre huset snavset, spille mannequin i fruens kjoler, når hun er ude, og ellers beklage sig over, hvor meget arbejde de har. Den spanske mad synes jeg vældig godt om, men man skal først vænne sig til den, den er uhyre fed og for os mærkelig. Ofte spiser vi snegle, blæksprutter, frølår, rå sardiner i eddike o. s. v., og når her er fest, får vi op til 10 forskellige små retter foruden forskellige vine og mange slags kager, ja, det er drøjt at komme igennem det hele, men det er fantastisk, som spanierne kan spise, det kan også i reglen ses på de lidt ældre personer!

Vi har rejst en hel del rundt, f. eks. var vi alle 3 uger i Andalusien, i Bracana, ca. 40 km fra byen Granada, hvor familien ejer et stort gods oppe i bjergene. Arbejderne, der bor i den nærliggende landsby, tilhører virkelig de Romano. De har ikke ret til at bosætte sig andetsteds, de skal have tilladelse til at gifte sig, og de må ikke forlade godset uden at have grund til det, og på et bestemt klokkeslet skal de atter være hjemme.

Andalusien er i virkeligheden det typiske Spanien. Her findes endnu zigøjnere, efterkommere af maurerne. De opretholder livet ved at spille på guitar og danse for folk, ved at stjæle, spå og tigge, men trods deres store fattigdom er de dog de lykkeligste mennesker, man kan tænke sig; de kan hverken læse eller skrive, men synge gør de hele dagen lang, og altid er de parate til at spille kort eller slås. Nu er der dog kun få zigøjnere tilbage; den almindelige befolk-



ning arbejder, men lever trods alt i uhyre stor fattigdom. Familierne er altid meget talrige, f. eks. besøgte jeg en, hvor der var 22 børn, sikke en elendighed; de fleste har dog 8—10 børn. Naturligvis kan ingen få en uddannelse, og det resulterer da også i, at mange, mange i Andalusien overhovedet aldrig har gået i skole. Landsbyen bestod af ca. 1500 beboere, og deraf kunne kun 5 pct. læse og skrive. Sognefogeden ville vi vist kalde ham, den mest belæste (han var på samme tid læge, postmand m. m.), mente nok, da jeg kom og ville sende et brev hjem, at Danmark lå et sted nede mellem Cuba og Australien, ja, han havde da en onkel dernede, mon jeg kendte ham? Med megen beklagelse var mit svar negativt. Måden, hvorpå landbruget drives her nede, ville sikkert få de fleste af jer til at le. Man spænder okser for en træplov, og så går det — langsomt, men hvad, i morgen er der atter en dag, og i Andalusien har man tid nok, skidt med pengene, har man brød og olivenolie, er det såmænd nok. Byen Granada er meget, meget smuk og interessant med sine gamle maurerslotte og kirker, sit kvarter udelukkende for zigøjnere o. s. v., men at begynde at fortælle om dette ville tage alt for meget plads. Sevilla har jeg desværre endnu ikke set.

De tre varmeste sommermåneder tilbringer alle de spaniere, som har råd til det, ved havet. Midtspanien har tempereret fastlandsklima, og sommeren er hed, i Sevilla går temperaturen ofte op på 40° i skyggen, og her i Madrid er 30° meget almindelig. Vi tog alle til Mallorca, hvor familien lejede en villa, og jeg tilbragte dér den hidtil skønneste sommer i mit liv. Svejts og Norditalien, som dog er så fuld af smukke og maleriske steder, blegner efter min mening ved siden af Mallorca. Alltid strålende solskin, altid behagelig temperatur, og vegetationen er rig og smuk: palmer, mandeltræer, kaktus og oliven i dalene, bjergene bedækkede af fyrretræer og så de snehvide strande og det dyblå hav.

Barcelona, Valencia, Alicante og Cartagena har vi også

besøgt, smukke og typiske byer med deres palmer, appelsiner og vindruer, og så er det så morsomt at se de mange æsler og murmeldyr i gaderne og høre på arbejdernes sentimentale kærlighedssange. Selve Madrid og byer tæt ved, Toledo, Segovia, Valladolid o. s. v. er også højst smukke og interessante byer; Madrid er yderst moderne, og spanierne ved, hvorledes man morer sig; der er liv og fest over hele linjen!

Bare lidt om tyrefægtninger. I gyser vel lidt, det gør jeg såmænd også, selvom jeg efterhånden har set mange. Jeg kan ikke lide dem; men alligevel går jeg, så snart der er lejlighed. At se en virkelig god tyrefægtning er det mest spændende, det mest smukke og ejendommelige, man kan se; men desværre sker dette kun så sjældent. Jeg har set ca. 60 tyre blive dræbt, og deraf var der kun 4—5 virkelig gode kampe. Der går faktisk et helt studium forud, før man kan forstå en tyrefægtning. Det er ikke et blodbad, som mange tror; tyren og fægteren har samme vilkår, og ikke sjældent sker det, at fægteren bliver spiddet eller såret af det rasende dyr. En god kamp tager ca. 10—15 min., en dårlig op til 35—40 min., hvilket er frygteligt. Enten er tyren bange og umulig, eller fægteren dårlig, og kampen trækker ud, uden at man ser andet end det brølende, blodbelagte dyr løbe rundt, og fægteren forgæves prøvende på at dræbe den, hvilket er umuligt, eftersom tyren skal stå stille med sænket hoved og samlede forben for at tillade muleta'en (dødsstødet). Den stakkels fægter, der gør sit arbejde dårligt! Folk kaster efter ham med tomater (fuldmodne) og sko og pifter ham ud, medens den dygtige »torero« er en helt over hele Spanien — og ikke uden grund. Foruden at være i besiddelse af en fantastisk behændighed og en bunke vovemod går der forud for entré i manegen en uhyre vanskelig og hård træning. Der er kun få, der opnår at blive virkelig berømte — de bliver så også betalte, så det batter!

Næsten alt dette er Spanien i et rosenrødt skær; men bag

kulisserne er det hele ikke så tiltalende. For underklassen (og der er kun så få i middelklassen) er livet alt andet end en dans på roser. En almindelig arbejder tjener pr. dag ca. 20—25 pst. = 4 kr.; med dette skal han underholde familie, holde hus etc. Selvsagt er dette ikke muligt, så en familie har kun eet rum, eller den lever i trappegange, udhuse el. l. Børnene går og tigger, og de må leve af tørt brød, olie, lidt frugt, og til klæder kan der næppe blive tilovers. Ejheller gives der aldersrente eller hjælp til syge. Vel er det billigere at leve her end i andre lande, men trods alt — Kirken hjælper meget på den store nød, men langtfra tilstrækkeligt, eller hvad den kunne hjælpe. I det sidste år er det dog fantastisk, så mange hospitaler og sygehuse, der dér er blevet påbegyndte; Spanien gør hurtige fremskridt, hvilket vist kan takkes Franco's sikre, men barske styre.

Hvordan er det så for en ung pige at være her i landet? Ja, vi kan på ingen måde beklage os! En udlænding betragtes med megen respekt, og overalt bliver man mødt med uhyre venlighed, gæstfrihed og interesse, og det er meget nemt at komme i kontakt med mennesker; man føler sig hjemme næsten med det samme.

Desværre er der ingen lejlighed til at tage del i gymnastik eller anden sport, men her er nok andet at tage sig for, mange smukke teatre og de spanske balletter; de typiske danse og den spanske musik er jeg vældig begejstret for. Jeg har også tid nok; i de spanske fornemme familier må kvinderne ikke arbejde, de broderer (vidunderlige ting), lærer sprog, studerer musik og dans, sminker sig og spekulerer på nye kjoler. Da jeg fuldkommen er optaget som familiemedlem, har jeg heller ikke andet at gøre end at gå med den lille tre-års pige, der allerede taler perfekt engelsk, snakke med fruén og gå ud med datteren på min alder og tale fransk med dem.

Hvor godt jeg end har det, og hvor glad jeg er for at være hernede, kan I ellers tro, at jeg ville give meget for at

tilbringe julen hjemme i Danmark! Men jeg må nøjes med at sende til jer alle, lærere og elever fra Glamsbjerg, de bedste ønsker om en glædelig jul og et godt nytår, og send så lige en lille tanke herved til Spanien, når I gnasker i julegodterne!

Venlig hilsen

*Åse Kruse, 192, Calle Serrano, Madrid, España.*



## Nyt om gamle elever.

**H**er er nogle spredte oplysninger om tidligere Glamsbjerg-elever. Når der i parentes er angivet et dobbelt tal, betyder det, at vedkommende har været på efterskole den vinter, medens et enkelt tal betyder, at han eller hun har taget eksamen det år.

*Henning Jørgensen* (52) er kommet i lære hos herreekviperingshandler Vilh. Pedersen, Glamsbjerg.

*Karsten Haubjerg Nielsen* (52) er elev på Den frie Lærerskole i Ollerup.

*Sara Thure* (52) var elev på Uldum højskole sidste sommer.

*Leif Voigt Hansen* (52) arbejder på kommunkontoret i Gelsted.

*Tove Andersen* (52) er på kontor i Odense.

*Peer Lynggaard Larsen* (52) står for reservedelslageret på det store Ferguson-værksted i Haarby.

*Aase Andersen* (50—51 og 53) går på gymnasium i Odense.

*Birthe Bønløkke* (50—51 og 53) læser på studenterkursus i Odense.

*Margit Hansen* (50—51) er på kontor hos GYFA i Glamsbjerg.

*Ib Schönberg Nielsen* (50—51) er lærling hos manufakturhandler Saro-Mogensens, Glamsbjerg.

*Anna Elise Rasmussen* (50—51 og 53) er på studenterkursus i Odense.

*Elsebeth Risbjerg* (48—49 og 51) har været på Jaruplund højskole i Sydslesvig og er nu på Vordingborg seminarium.

*Bent Nielsen* (48—49) reparerer biler hos mekaniker Christiansen, Glamsbjerg.

*Arne Krog Nielsen* (48—49) har i sommer haft plads på en gård i Ejby.

*Birthe Beck-Nielsen* (47—48 og 50) går på studenterkursus i Odense.

*Jørgen Hansen* (50) læser til arkitekt.

*Poul Jørgensen* (50) er soldat. Og det er *Hans Kej* af samme årgang også.

*Johannes Bøg Stenderup* (47—48 og 50) er hos landinspektør Jacobsen i Haarby.

To piger fra samme årgange som ovenstående, *Lise Eg Larsen* og *Sigrid Hansen* agter at uddanne sig som børnehavelærerinder og er foreløbig elever på henholdsvis et børnehjem (Bolbro) og en børnehave.

*Jørgen Engholm Pedersen* (48) er korporal.

*Hans Brodal Rasmussen* (45—46 og 48) læser på Handelshøjskolen.

*Jacob Kock* (48) har fået lærereksamen.

*Quolsgaard Røge* (47) har fået eksamen som mejeribrugskandidat og kontrollerer nu ved grænsen de oste, der udføres. Han er endvidere blevet gift.

Et par piger fra samme årgang er også blevet gift for nylig. Det er *Kirsten Harreby-Hansen* og *Anne Marie Ritsbjerg*.

*Karen Olling* (46—47 og 49) er blevet optaget på tandlægehøjskolen.

*Kaj Holm Andersen* (43—44 og 46) står i sit eget værksted i Mysundegade i København og laver fikse reklamebogstaver af plexiglas.

*Else M. S. Pedersen* (46) er lærerinde i Vejle og har på grund af skolens mangel på gymnastiklærere i sommer haft drengesklasser til fodbold. Tappert gjort!

*Anders Larsen* (42—43 og 45) er stadig i Bangkok og arbejder for Ø. K. Det er dog ikke plantagedrift, der sorterer under ham, men flyvevæsen. Så vidt vi har forstået, har Ø. K. overtaget (en del af) S. A. S.-flyvningen på Bangkok, og Anders leder altså kontoret for denne virksomhed. Han har egen vogn til at køre på flyvepladsen i og træffer her en hel del mennesker, der kommer flyvende til Siam. Og han får København-aviserne næsten lige så tidlig, som de når ud til hans familie på Stensgaard i Helnæs. Anders kommer hjem til Danmark til april eller maj næste år.

Tre Haarby-folk, der også har været elever i Glamsbjerg, har fået arbejde i Canada. Det er *Harry Jepsen*, *Holger Jespersen* og *Poul Hildebrandt*. Sidstnævnte er dog atter vendt hjem til murerarbejdet i Haarby.

## Fra november til november.

*Kære gamle elever!*

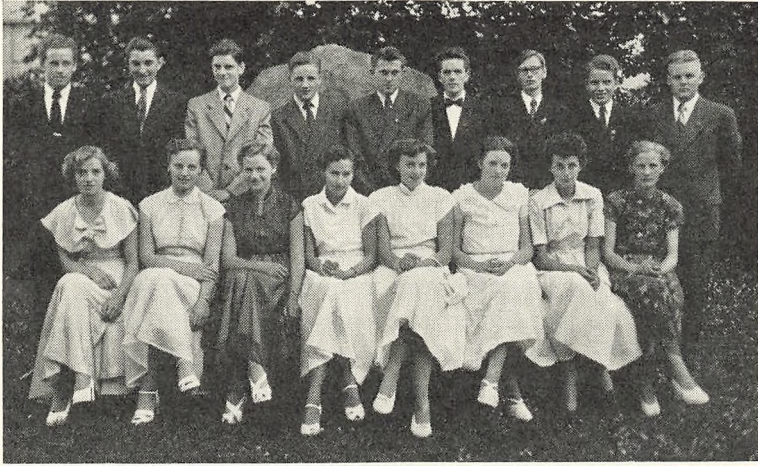
**V**i er igen nået hen i oktober, hvor arbejdet med årbogen skal gøres færdig — mit årlige brev til gamle elever. Efteråret har meldt sin ankomst, rusk og regn har afløst det skønne sensommervejr, de lidt forpjuskede roser på mit bord minder om digterens ord

»Dybt hælder året i sin gang,  
snart ødes eng og lund.«

Årets gang på skolen her har jo været præget af skolebyggeriet. Det er med glæde, vi ser den store bygning rejse sig, inden så længe kan vi tage den i brug, det er hårdt tiltrængt, og så kan der tages fat på reparationer og forandringer på den gamle skole.

Den 3. november 1952 holdt vi som sædvanlig vort åbningsmøde for de nye efterskoleelever. De fleste var ankommet med forældrene eller andre pårørende. Vi samledes i gymnastiksalen, hvor der blev drukket kaffe. Min mand holdt et foredrag og bød velkommen.

I løbet af få dage havde man overstået prøver i dansk og regning, anskaffet bøger og håndarbejde, og i det hele taget indrettet sig og fundet sin plads på skolen. Et stykke ind i november begyndte folkedansen med vældig tilslutning, både efterskole- og realelever deltog. Sidst på måneden var vi på teater i Odense, hvor vi så »Genboerne«, det var en morsom forestilling; turen var nem og bekvem, idet vi blev kørt lige til teatret i rutebiler. Denne måned er jo også tids-



Eksamensholdet 1953.

punktet for »realernes« fest. Underholdningen blev både morsomt og overlegent ledet af Hans fra Haarby. Bagefter blev der danset med liv og lyst.

Et smukt festligt julemøde havde vi den 10. december, lærerfamilien Vaarning fra Odense, bestående af far, mor, datter og to sønner, spillede dejlig kammermusik for os, et instruktivt tilrettelagt program, som spændte fra Bach og Händel til vor tids musik. Min mand talte om julens gave, og der blev sunget julesalmer, og vi hyggede os længe i skæret af de mange lys.

Og så er vi nået tæt op under jul. Der er på enhver skole noget, der hedder julekomedie, det er der også her, hvad I jo nok husker. I år spillede de »Spøgelsestoget«, og gjorde det så godt og uhyggeligt, at vi, der sad nede i salen, syntes det var helt rart, når lyset blev tændt i mellemakterne. En del gamle elever nåede så tidligt hjem på juleferie, at de fik denne forestilling med. Bagefter var der kaffebord og bal. Og så er der den smukke afslutning hvert år inden juleferien begynder. De små fra 1. og 2. klasse er mødt fra formiddagen, og da klokken ringer, myldrer de som de første



ind i salen og indtager deres pladser på 1. række, lige foran det fint pyntede kateder, og lidt efter er alle på plads, og »Det kimer nu til julefest« lyder fra mange unge, glade stemmer. For os er det hvert år en oplevelse at samles med alle skolens elever om det gamle evangelium, og den kaster sin glans langt ind i juledagene derefter.

I juleferien holdt frk. Mogensen bryllup og hedder nu fru Juul, hun og hendes mand bor på 2. sal hos købmand Olesen. Den 3. januar havde vi børnenes juletræ.

Og dagene går. Tiden efter jul er en god arbejdstid, der slides bravt i det. For dem, der går i efterskole, skal der hænges godt i, hvis et kursus på 5 måneder skal give udbytte. Realeleverne har jo eksamen, der — jeg havde nær sagt — truer forude, for nogens vedkommende er den jo rykket farligt nær. Midt i al slidet kom »Glamhullet«. For dem, som ikke ved hvad »Glamhullet« er, skal jeg oplyse, at det er et skoleblad, som lærer Jacobsen startede sidste vinter. Det havde megen succes og blev solgt i utallige eksemplarer, men det indeholdt også mange gode artikler, romaner, »fra og til læserne«, præmiekonkurrencer og hvad der nu ellers hører til en velunderrettet avis i vore dage. Ja, det var morsomt med denne avis, og forhåbentlig kan den fortsætte til vinter. Den 27. marts var der en meget fin gymnastikopvisning af realeleverne. Det var en fornøjelse at se de to store, smukke hold under fru Juul's og lærer Vejens ledelse. Der er sikkert mange gamle elever, der forundret vil spørge, »realerne og gymnastik?« Men det er virkelig rigtigt, realerne har to timers ugentlig gymnastik, og så vidt jeg ved, er de glade for det, de er i hvert fald meget dygtige. Samme aften havde folkedanserne afslutning, der var højt humør hele aftenen.

Til efterskolens fest for realerne ses der jo altid hen med særlig forventning. Vi blev da heller ikke skuffede i år. Der var lavet et flot program, hvor der som indledning stod »Phesttale«, og så gik det slag i slag med de forskellige numre, og fint var det hele. Men der stod jo også i

programmet, at der medvirkede kunstnere fra hele landet. Var det eftervirkninger af choket fra »Spøgelsestoget«, måske fordi dette stykkes primadonna Ellen stod på scenen den aften — eller var vi flyttet tilbage til middelalderen? Vist er det, at mange af os vil sværge på, at vi pludselig så et frygteligt spøgelse suse gennem salen. Der kan ske mange mærkelige ting på sådan en gammel skole.

I marts havde vi en lille fest med middag for de boende elever. Hen på aftenen viste gartner Mose en film fra Amerika, en pragtfuld farvefilm, som gartner Mose selv havde optaget. I sin indledning talte gartner Mose om udlængsel, »man rejser ud for at finde lykken«, sagde gartner Mose, »og så opdager man, at den er derhjemme og i en selv«. Det fik mig til at tænke på en gammel sang af H. C. Andersen, som vi så tit sang i mit barndomshjem, der står bl. a:

Nu vil jeg da på vandring gå,  
men det kan jeg fornemme,  
man rejser ud for hjem at nå,  
thi bedst er det dog hjemme.

Mon det i al sin enkelhed kan siges bedre? Gartner Mose gav så smukt udtryk for denne udlængsel, og da vi på filmen så ham stå på amerikabåden og se ind mod Kronborg og i menneskevrmlen i Frihavnen opdage sin kone og sine børn, forstod vi, at denne rejse til det strålende rige Amerika ikke fordunklede glæden over atter at være hjemme i Danmark.

Afslutning — fremvisning! Man kan vist godt sige, at skolen står på fire gloende pæle i de sidste dage af april. Gymnastik — folkedans! ja folkedans! Jeg syntes virkelig, jeg hørte musik fra salen hele døgnet, men det kan jo nok ikke passe, — skønt hvem ved? At der er travlhed overalt, kan man ikke være i tvivl om, lærer Sørensen har ikke engang tid til at være syg, da han sammen med flere af eleverne bliver angrebet af influenza, og da han omsider må give op og gå til sengs, er sløjddrene nærmest farlige for deres

omgivelser. »Wi noer et og blyv færre«, sagde Per, »wi hår så møj, wi skal ha lawet«. Men det går, som det plejer, fær-dige bliver vi alle, og selv om det ikke altsammen bærer fuldkommenhedens præg, vidner det om arbejdsindsats, god vilje og — når man på afslutningsdagen går rundt og ser på udstillinger — for manges vedkommende om en forbløf-fende udvikling. Og så tager vi igen afsked med et efter-skolehold. Efter en festlig, men anstrengende dag med gymnastikopvisning, sangkor og folkedans m. m. slår af-skedens time. Mange af jer blev her jo og er nu forandret fra efterskoleelever til værdige »realer«.

1. april rejste vor gode Kjærsholm, og er nu afløst af Petersen. Efter en god påskeferie tog vi så fat igen med en ny realklasse og nye børn i børneskolen. Nu ventede vi bare på, at skolebyggeriet skulle påbegyndes, hver morgen var vor første tanke: mon de begynder i dag? Vejret var dej-ligt, og haven stod i sit skønneste flor. Endelig en morgen mødte der en mand med en skovl og begyndte at grave, vi styrtede alle derned, nogen af os med fotografiapparater. Men det blev nu noget af en skuffelse, for efter at manden havde gravet et mægtigt hul og trukket en enlig busk op, forlod han åstedet, og vi så ingen arbejdsfolk i 14 dage. Men så pludselig tog man fat, og et efter et faldt æbletræer, forsytia, jasminer — de skønne vilde rosentræer, og den fine, grønne plæne forvandlede til et lermorads. Det så lidt trist ud, men alligevel stod vi der og glædede os over, at der endelig blev bygget skole.

Sidst i april ankom lille Henrik Vejen.

Vore søde, glade folkedansere hentede sig som sædvanlig en succes på Frøbjerg Bavnehøj til børnegymnastikstævnet der.

Den 15. juni var vi på udflugt i biler til Baaringvig med de fem yngste klasser. Der var mange forældre med, og vi havde en herlig tur i dejligt vejr.

Og så er det eksamenstid med sindsbevægelser og hvad dermed følger. Men alt forløb godt, og da det sidste fag er



Lærerbørn.

Fra venstre: Jette Sørensen, Lars Klottrup, Hans Brodal Rasmussen, Henrik Vejen, Niels Olav Olsen, Per Sørensen, Elisabeth Olsen, Birgitte Klottrup.

overstået, er det lutter glade og lettede ansigter man møder.

Til elevmødet var mange gamle elever mødt op, som det var dejligt at hilse på igen, det er også morsomt med de mange nye studenterhuer, der dukker op ved denne lejlighed. På grund af havens tilstand i øjeblikket måtte vi i år opgive friluftskomedien og henlægge denne del af underholdningen til salen lørdag aften. Lærerne havde indøvet Bjørnsons »Geografi og kærlighed«, og det blev en meget fin forestilling. Lærer Vejen havde instrueret, og der var gjort et meget stort arbejde af alle parter. Bag efter var der kaffebord, og lidt tid blev der også til at helleg sig dansen. Søndagen indledtes med gudstjeneste, hvor pastor Frankov-Petersen prædikede. Om eftermiddagen talte min mand, han kaldte sit foredrag »Disciplinkrise«. Om aftenen var der musikunderholdning.

Onsdagen efter elevmødet havde vi en hyggelig sammenkomst med eksamensklassen og deres forældre, der blev



talt og takket af både elever, lærere og forældre, det var en god og smuk aften.

Det er godt, der er noget, der hedder sommerferie! Både elever, lærere og skolen trænger til en lille pause, der tages bagefter fat med fornyede kræfter. Vi var den meste tid herhjemme og fulgte med i, hvordan den nye skolebygning voksede fra dag til dag. Den 13. august begyndte skolen igen, og arbejdet går snart i den gamle gænge, og så begynder forberedelserne til lejrskolen.

Lejrskole! Ja, jeg må vist egentlig slet ikke snakke om lejrskole her, det gøres der sikkert andet steds i bogen, men jeg kan nu ikke dy mig. Jeg traf i sommer en ung lærerinde, som netop kom tilbage fra et lejrskoleophold med et hold børn. »Så er du træt«, sagde jeg. »Træt«, svarede hun forundret, »nej, vi bestiller da ikke noget, når vi er på lejrskole«. Og så kunne jeg ikke lade være med at tænke på, hvordan det er, når vi er på lejrskole. Spørg bare eleverne her, om de ikke har travlt, når de er ude på sådan en tur? Jo, arbejdet bliver der, så det forslår. Ekskursioner, rapportskrivning og meget mere.

Men der er så meget andet, man kan få med, når man er på lejrskole, og det var egentlig det, jeg ville fortælle lidt om her. Jeg var med 6. og 7. klasse i Vester Vedsted ved Ribe i 8 dage i september, frk. Bolet var med, og lærer Vejen var lejrchef, det var en dejlig tur både for børnene og os. Der er samværet, kammeratskabet, alt det nye og fremmede og det, at være rigtig hjemme fra i 8 dage. Hvor var det spændende, da vi langt om længe sad i Ribe-toget og begyndte at skimte domkirkens tårn forude. En enlig stork spankulerede i engene ved Kongeåen. For de fleste af disse fynske børn var det en fuldkommen fremmed natur. Den blomstrende lyng, der tittede frem alle vegne. Vadehavet, de smukke stråtekte gårde, der ligesom ligger så tæt og fast på grunden, den gamle by, hvor minderne om fortiden ustandselig møder en, dens omegn med det vide udsyn og

den dejlige kirke, der tegner sin silhuet i ro og skønhed. Jo, der var nok af oplevelser. Vi husker også aftenene til havet langs den gamle grænse for at se solnedgangen. Og aftenerne derhjemme hos fru Kjems, hvis gode hjælpsomme smil lyste for os alle vegne. Hvor vi hyggede os i hendes stuer med sang og leg.

Gode venner, som vi står i taknemmelighedsgæld til, fik vi også i Vester Vedsted. Der var »Pelsfar«, Emil Sørensen og hans kone, mejeribestyrerens og flere, allesammen gode repræsentanter for den gamle vestjydske kultur.

Ja, man kan opleve så meget, når man sådan er på tur med en flok børn. Tit ønsker jeg, at forældrene var usynligt tilstede. Søde og nemme var børnene at have med at gøre. Hvordan kan det nu være i en tid, hvor der tales så meget om disciplinkrise? Ja, det må forældrene jo først og fremmest have andel i. Og så er der jo det, at ingen af lejrskolens børn med deres gode vilje gør frk. Bolet og lærer Vejen imod. Og endelig er der jo »tonen«, man er vant til hjemme på skolen, den »vor far« herhjemme stedse holder os for øje: Den ubegrænsede frihed under ansvar.

Lærer Vejen ejer evnen til at gøre en lejrskole til et sted, hvor man ikke alene får noget lært, men også et sted, hvor børnene oplever noget, som godt kan få værdi for dem langt fremover. Når lærer Vejen i sin aftenbøn med børnene siger Gud tak for en god dag og beder ham skærme dem i natten, der kommer, og passe godt på far og mor derhjemme, så bliver Gud for børnene en far, der står dem nær og i hvis varetægt, de er. Ikke et fjernt og fremmed væsen, som de ikke kender noget til.

Efterårsmødet holdt vi den 20. september, forstander Rosenstand og pastor Helge Skov talte. Om aftenen læste forstander Demuth og frue »Nu er det morgen«.

En velbesøgt forældredag havde vi den 30. september. Der var livligt besøg i klasserne hele dagen, selv realklasserne måtte holde for. Om aftenen samledes forældre og lærere i

salen, min mand talte om »Den ældre og den yngre generation«. Lærer Klottrup viste en farvefilm om sommerfugles udvikling.

Og så er jeg vist nået til ende med min beretning om det svundne år. Der foregår meget på sådan en skole. Mange begivenheder, mange fester. Det kan vist ikke være andet på et sted, hvor der både er kostskole og tre skoleformer. Men arbejdet — skoledagen — har alligevel været det centrale. Der har også været tid til det gode samvær, kammeratskab og hjælpsomhed. Vi ved alle, at uden det, ville det hele være værdiløst.

Og så vil jeg slutte med at sige jer tak for hilsener, breve og små besøg i det forløbne år, samt sende jer mange hilsener.

*Marie Olsen.*



der fremtidig ikke udsendes  
speciel indbydelse til  
elevmødet!

---

Se side 70.

## Efterskoleelever vinteren 1952—53.

Ejvind Andersen, »Vesterhøj«, Kauslunde.  
Hanne Borregaard Andersen, Rønnevej 71, Dyrup.  
Kurt Andersen, Stævnebro pr. Flemløse.  
Doris Arndal, Stentebjerg pr. Gamby st.  
Ellen Bjerrum, Lundshjerg, Flemløse.  
Anne Reiffenthal Carlsen, »Dalsgaard«, Trunderup st.  
Vibeke Christensen, Korsvang, Odense.  
Else Christiansen, Nørregade 37, Glamsbjerg.  
Nils Christiansen, Flemløse.  
Per Christiansen, Grensten, Stevnstrup.  
Vaga Marstrand Frandsen, Dærup skov, Glamsbjerg.  
Hans Frits Frausing, Himmelbjerggården, Ry.  
Anny Marie Hansen, Ørsted Hestehave, Naarup.  
Erna Marie Hansen, Dreslette, Flemløse.  
Eva Hansen, »Kærsgaard«, Hesle, Turup.  
Inga Kirstine Hansen, Thinggyden, Ebberup.  
Inge Berthe Hansen, Halsted, Turup.  
Inger Broby Hansen, Nørregade 27, Glamsbjerg.  
Kirsten Marie Hansen, Naarup trævarefabrik, Naarup.  
Peter Hansen, »Kærsgaard«, Hesle, Turup.  
Sonja Elisabeth Hansen, Helnæs, Ebberup.  
Tove Mygind Hansen, Helnæs, Ebberup.  
Birgit Jacobsen, Søndergade, Glamsbjerg.  
Elise Jacobsen, Langsted, Naarup.  
Jens Erik Jensen, »Søbakkegaard«, Flemløse.  
Karen Margrethe Jensen, »Hasselbo«, Holte, Glamsbjerg.  
Niels Laurits Jensen, Kaslund, Aarup.  
Arne Nørgaard Jørgensen, »Skulleruph.«, Hvalsø.  
Jørgen Jørgensen, Helnæs, Ebberup.  
Solveig Elise Jørgensen, Nørregade 11, Glamsbjerg.  
Eiler Ellekær Knudsen, Sø-Søby, Flemløse.  
Erik Larsen, Brendekilde Mosegyde, Holmstrup.



Jørgen Grøngaard Lauridsen, Langsted, Naarup.  
 Kirsten Lauridsen, Holte, Glamsbjerg.  
 Ruth Lauridsen, Grandløse, Holbæk.  
 Lilly Berg Laursen, Voldtofte, Flemløse.  
 Asger Madsen, Højbjerg, Glamsbjerg.  
 Herluf Bendt Madsen, Stenaltgaard, Naarup.  
 Preben Madsen, Naarup st.  
 Kurt Aage Mathiesen, Barløse mark, Assens.  
 Lise Mortensen, »Flækkemose«, Ravnebjerg mark, Holmstrup.  
 Birgit Marie Mose, Sø-Søby, Flemløse.  
 Eigil Eskelund Nielsen, Helnæs brugsforening, Ebberup.  
 Ellen Nielsen, »Østergaard«, Nr. Lyndelse, Aarslev.  
 Flemming Helmer Nielsen, Moderup, Guldbjerg.  
 Aage Tolberg Olsen, Holte, Glamsbjerg.  
 Gerda Olsen, Dærup, Glamsbjerg.  
 Bente Pedersen, Flemløse st.  
 Erling Pedersen, »Christiansborg«, Udby, Nr. Aaby.  
 Grethe Elida Holm Pedersen, »Laulund«, Holte, Glamsbjerg.  
 John Thode Pedersen, »Bærholm«, Glamsbjerg.  
 Kaj Skjold Pedersen, Romsø, Kerteminde.  
 Poul Henrik Pedersen, Gummerup, Glamsbjerg.  
 Tove Pedersen, Holmstrup.  
 Vagn Povlsen, »Korsagergaard«, Boltinge, Ringe.  
 Jørgen Erling Rasmussen, Akkerup mark, Haarby.  
 Svend Ravn, »Teglværksgaard«, Kamstrup, Roskilde.  
 Birte Seedorff, Glamsbjerg.  
 Bent Sørensen, Hyrdegyden, Nyborg.  
 Birte Volkersen, Nørregade 35, Glamsbjerg.

### Eksamensholdet 1953.

Aase Elisabeth Andersen, »Nyholmgaard«, Knarreborg.  
 Birthe Bønløkke, Ringholm, Ørbæk.  
 Jørgen Thor Falkner, Glamsbjerg.  
 Anders Peder Halvgaard, Sønderby pr. Ebberup.  
 Hans Hansen, v. sportspladsen, Haarby.  
 Inge Lise Hansen, Assensvej 18, Glamsbjerg.  
 Jørgen Hansen, Højeløkke, Knarreborg.  
 Rasmus Gorm Hansen, Ebberup.  
 Kurt Henriksen, Savværksvej, Glamsbjerg.

Else Holm, Flemløse.

Anna Ingerslev Hansen, Voldbakke, Nr. Broby.

Annie Lili Larsen, Appevej, Knarreborg.

Arne Mose, Glamsbjerg.

Mogens Nielsen, Gummerup, Glamsbjerg.

Ingrid Olsen, Refsvindinge.

Anna Elise Rasmussen, Glamsdalen, Glamsbjerg.

Ib Ulriksen, Veerst.



Efterskolen 1952—53.

*Vi ønsker gamle og nuværende elever en god jul  
og et godt nytår.*

*Marie Espensen. Kirsten Juul. Marie Bolet.*

*Asta og Ejnar Sørensen. Julius Pedersen.*

*Andreas Worm. Else og Carl Vejen.*

*Kathrine Rasmussen. Anna Skriver. Karen Nielsen.*

*Anni og Niels Klottrup. Marie og Gunnar Olsen.*

## Bestyrelsen for elevforeningen.

Lærer *Gunner Planck*, Jernbanevej 25, Give (formand).

*Jørgen Larsen*, »Næsgaard«, Sandager, Assens.

*Randi Andersen*, Glamsbjerg.

*Lise Eg Larsen*, Odense (sekretær).

*Tage Grønfeldt Nielsen*, Gedved Seminarium (næstformand).

Husk *ELEV MØDET* lørdag den 26. og søndag den 27. juni.

(Bemærk datoerne.)

Elevmødet bekendtgøres ikke på anden måde.

*Foreløbigt program:* Lørdag aften kl. 19<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—24: Bal.

Søndag kl. 9,30: Flaghejsning.

kl. 10,00: Ungdomsgudstjeneste.

kl. 14,30: Foredrag, generalforsamling, friluftsskuespil.

kl. 20,00: Koncert og kaffebord.

For deltagelse i mødet betales 5 kr. (søndag alene eller lørdag alene 3 kr.). For kost betales særskilt. Kaffebordet søndag aften kr. 1,50. Ønsker man at overnatte på skolen, må sovepose eller tæpper medbringes.



